

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Ravasz csapda!

Már többször írtunk arról, a legutóbbi események is arra tanítanak bennünket, hogy gyakran a népek sem értelmesebbek, mint egyes emberek. Vannak olyan népek is, amelyeket úgy lehet forgatni és szédíteni, mint egyes hiszékeny embereket. Példa erre az a néhány kelet európai nép, amely lassankint teljesen német befolyás alá kerül és nem veszik észre, hogy amíg a zsidógyűlölet mákonyával szédítik őket, addig másoldalon éppen ezzel az eszközzel akarnak rájuk hatalmas itést mérni.

Nem sok célt érünk el vele, mert a „mindig gyanus” zsidó részről mondjuk ezt meg, s nem zsidó részről kellene ez jöjjön, de a jövő fényesen fogja igazolni feltevéssünket és elgondolásainkat. A németek azért hirdetik meg a nagy háborút a zsidók ellen, mert ezzel nem csupán antisémista érzelmeiket akarják dokumentálni. Sokkal „praktikusabb” célja is van ennek a nagy nemzetközi kampánynak. Nem tagadhatjuk egy percig sem, hogy van a zsidóknak szerepe úgy Magyarországon, mint más országok közgazdasági életében. Ha ezt a szerepet kivesszük a zsidók kezéből, természetesen meggyengül a magyar gyárpar, meggyengül a magyar bankélet és a külkereskedemi mérlegben is eltolódások kell bekövetkezzenek. De éppen erre vár és erre les — mint hiuz az áldozatára, — a német expanzió és tultermelés. Gyengül a magyar ipar, gyengül a jugoszláv vagy román ipar, nem kell busulni. Ott állanak a német iparcikkkel teli vagonok a német határon és már jön is a sok ipari cikk, hogy az autarkia tőrekvő kis államoknak ezt a „nagyágát” letörje és elöntse tulprodukciónival egész Kelet-Európát. Nem csupán csak „érzelem” a zsidógyűlölet a német vezetőknél, hanem jól átgondolt stratégiai hadjárat, amelyben a német gazdaságnak kell győznie. A zsidó alkotni akarás, a zsidó leleményesség csodákat művelt az utóbbi száz esztendőben a kelet európai államok gazdasági életében. Új és jelentős iparok teremődtek, az önállósra törekvő kisebb államok lassankint nélkülözni tudták a német iparcikkeket. És valljuk be — hiába is tagadjuk — a zsidók miatt. Nem azért, mert a zsidó harcolni akart volna a német ipari hegemonia ellen. Oh nem! A zsidóknak nem voltak és nincsenek népek ellen irányuló átfogó terveik, s nem is lehetnek. Egy zsidó nem azért lett vasgyáros, vagy textilgyáros, nem azért lett importőr, aki kihagyta a hamburgi piacot, mert „ütni akart” a németeken, hanem mert van üzleti tájékozódása, tud teremteni és alkotni. Hiába irigylik ezt a zsidóktól, kérdezzük mi, ezáltal ezredszer, hogy miért nem csináltak ugyanakkor a befogadó népek mai új ipari üzemeket? Pénzüik nem volt? Nem igaz! Volt mindig elég nekik és a bankjaiknak is. Vállalkozási kedvük nem volt. Megvárták, amíg husz gyár közül tiz tönkre megy és a megmaradt tizbe igazgatósági tagok lettek. Ma

Királyi szavak: Voltak idők, amikor a civilizáció fejlődését csak az ország határain túl szemlélhettük. Ezek az idők elmúltak. Anélkül, hogy mások teljesítményeit lebecsülnénk, értékelniük kell azt is, amit mi produkálunk és pedig úgy szellemi, mint anyagi téren.

már azonban kevés ez is! Ma már — német uszításra — minden zsidót ki akarnak szorítani a saját üzeméből is. És mi vagyunk olyan bátrak megjósolni, hogy ezek a szakértelem hiányával vezetett üzemek felfordulnak majd. Az egyik előbb, a másik később. És a kihűlt kohók, leállott gépek halotti torát a német exportőrök fogják megülni.

Ha nem lesz majd elég ipar, ha a zsidók kiszorításával automatikusan legyengül a termelő ipari lendület és helyébe egy dezorganizáltság jön, akkor jönnek majd a németek. S ahelyett, hogy ezek a kelet európai államok idehívták volna a szakszerűen iskolázott németországi és ausztriai zsidó menekülteket, hogy még jobban felkészüljenek az autarkia, még jobban fejlesszék iparukat, a legszigorúbban lezárták a határokat, sőt saját zsidóikat is eltanácsolják. Nem veszik észre a csapdát, amit a két fascista állam felállított, amelybe bele fognak esni. Kidobják a zsidókat? Ez jól esik gonoszságuknak, de milyen jó lesz majd behozni mindenfelé a német festéket, gyógy-

szert, harisnyát, acélárut, játékszert és egyéb exportcikkeket? Amit drága áron ad el Schacht dr politikája és vesz érte okosan olcsón prima magyar-román-jugoszláv buzát és húst, petróleumot és bauxitot.

A porhintés folyik tovább. Ma még nem érezhető ez a folyamat. Kell hozzá néhány esztendő, hogy ezt a csapdát felismerjék a kisebb népek. De akkor már késő lesz. A zsidó tőke közben tönkre megy. A zsidó kézben levő ipar és kereskedelem is. És nevetni fognak az „örökösök”, a németek. Akik vagy odaszorítják szakembereiket ezekben a gyárakba, s ott szabotálni fognak nagynémet érdekből, vagy leállanak ezek az üzemek és triumfálni fog a német expanziós termelés és összeomlik gazdaságilag minden, amit keserves erőfeszítéssel építettek ezek az államok husz éven át a gazdasági önállósra való áttéréssel, a zsidók fejével, pénzével és leleményességével is. Kapják majd helyettük a német iparcikkeket. Majd meglátják, hogy milyen cserét csináltak. Meg is fogják siratni, de akkor már késő lesz!

Tizenhárom millió újabb bevándorlót tudna befogadni Amerika

Newyork. A „Newyork Daily News”, a legelterjedtebb amerikai újság azt írja, hogy az Egyesült-Államok területére újabb tizenhárom millió embert kellene beengedni, mert akkor ugyanolyan prosperitás következne be, mint amilyen ott uralkodott a kvótaszisztéma bevezetése előtt. A lap szerint, ha azt akarják az Egyesült-Államokban, hogy a gazdasági élet egyszerre hatalmas lendületnek induljon, akkor ki kell nyitni az amerikai kikötőket a tulzsfolt Európa bevándorló előtt. Ha az újabb embermilliók bejönnek, akkor a farmerek sokkal több élelmiszert adnak el, a cipőgyárosok újabb hu-

szonhatmillió lábna készítenek cipőket és az autógyárosok több autót adnak el azoknak, akik jómóduak lesznek a nagy gazdasági kereslet következtében. Éppen ezért az elterjedt lap azt ajánlja, hogy vegyék sürgősen revízió alá a bevándorlási kvóták szisztémáját és nyissák meg a szabad bevándorlásra a kapukat, mert az optimista gazdasági elgondolás, amely az amerikai élet alapja volt, csak akkor virágozhat, ha szabadá teszik a bevándorlást. A nagy napilap cikkének élénk visszhangja támadt az amerikai közvéleményben.

Mussolini a franciák gyarmatából akar zsidó álamot

Páris. A francia lapok szerint Mussolini az angol államférfiaknak, akik Rómába érkeznek, javasolni fogja, hogy Abesszinia egy részét adják a zsidóknak letelepülési célokra. Ehez szükséges Németország, Anglia, Francia és Olaszország együttműködése. Az olasz terv szerint Olaszország átengedné az új állam célaira Harrart és vidékét és az olasz partvidék egy részét. Ugyanakkor adják át a franciák Dzsibutit és vidékét és angol Szomaliból Zeilath városát és vidékét.

A kijelölt vidék egyrésze terméketlen, de nagyrésztben, különösen a hegyvidéken lakható és egészséges. Az új tervezett állam központja Dzsibuti lenne. (Mi nem hiszünk Mussolini önzetlenségében. Meg akarja kapni Dzsibutit és amikor neki adják, akkor kismozdítja a zsidókat. Senkisé fog háborút üzeni, ha Mussolini nem fogja betartani szavát és nem csinálja meg a zsidó államot. A szerk. megjegyzése.)

Roosevelt lesz a világ megmentője

Nem tudni hogyan és nem tudni miért, de az bizonyos, hogy a francia és angol demokrácia erőtlen lett. Valahogy szokatlan lett számukra, hogy nem a megszokott diplomáciai fegyverekkel támadnak a totális államok és agresszív politikájukkal szemben ők még mindig a parlamentáris alapon dolgozó demokrata világnézetet akarják szembeállítani a gyorselhatározású és kiméletlen fascista államokkal szemben. A régi időkben senkisémm gondolt arra, hogy egyik nagyhatalom — jelen esetben Olaszország — nyíltan ki merje mondani: hogy igényt tart egy másik nagyhatalom területére. Még az évszázadokkal ezelőtti korszakban is, valamilyen jogcímet kerestek, amely mögé burkolták az igazi hódító szándékot. Több mint negyven csatát nyert Napoleon és ha a világ meghódítása is volt a célja, mindig más okokat keresett és talált a népek és országok meghódítására. Viszont most a német és olasz totalitás nem érzélgős és nevének nevezi a gyereket. Amely ma már nem is „gyerek”, hanem kétségbeejtő monstrum, amely borzalmas kataklizmával fenyegeti a világot.

Talán furcsa, amikor mi próbáljuk kritizálni a világ legelső politikusaiknak ténykedését, de a közelmúlt tapasztalatai azt mutatják, hogy ők sem tudnak sokat. Chamberlain Kalmár politikájának csődjét mi jobban látjuk, mint ő maga és a szovjet elleni bábnak használt Hitler már régen megszűnt „báb” lenni, hanem azt akarja elsöpörni és megverni, aki a sakk-tábla tette, hogy játszon vele. Daladier afrikai útja még „békebeli” metódus, amolyan flottademonstráció, amitől a multak tapasztalatai után, nyugodtan állíthatjuk, hogy nem fog megijedni Mussolini. Tétova, gyenge politikát folytatnak a nyugati államok és ko-

Electa Dorobanțul

a Dorobanțul posztógyár készítményei,
kérje vásárlásainál szöveteinket
a garancia pecséttel

rántsem ez az ut helyes, amelyen ma haladniok kell.

Éppen azért kell kétszeres örömmel fogadjuk a német—amerikai ellentét kiegyezését és Roosevelt határozott politikáját. Ha egyszerű számítást végzünk és megállapítjuk, hogy a negyven millió francia, negyvenöt millió szigetországi angol szemben 80 millió egységbe tömörített német áll, mögötte a negyven millió olasszal, akkor egy harc kimenetelét nem találjuk olyan kétségtelenül biztosnak a francia—angol demokrácia szempontjából. De ha az Egyesült Államok 130 millió emberét, irtózatossan nagy és fejlett gazdasági életét, vagyonát tekintjük, akkor az óceán elválasztó hatását is tekintetbe véve: mégis csak arra az oldalra billenhet a mérleg, amely nekünk zsidóknak a szó legszorosabb értelmében életérdeünk. Ha a ma létező demokrácia megtörik, akkor a tizenhat milliónyi zsidóság, vagy a temetőben, vagy a holdban található olyan menedéket, amely a többi népek jóváhagyását is kéri.

Roosevelt és a nagy amerikai közvélemény, a maga praktikus yenki szemével job-

ban lát, mint a vén Chamberlain és a franciák. Ők látják azt, hogy itt csak a legnagyobb eréllyel kell eljárni, mert ha nem, úgy hamarosan fejére nő az egész világnak a német—olasz—japán szövetség. Kétszeresen jelentős tehát Roosevelt legutóbbi üzenete, amelyet a kongresszushoz intézett.

Többek között azt mondja: a béke nincs biztosítva, ha el is hárujt legutóbb a háború veszedelme. Nem akar fegyverkezni, hogy támadjon, de amikor a vallás, amely a demokráciának és a nemzetközi megértésnek is forrása, meg lett támadva, akkor mindenkinek védekezni kell.

— Ahol ledöntötték a demokráciát — mondja Roosevelt — ott eltűnt az együttműködés szelleme is és a brutális erőszak kerekedett felül. Az Egyesült Államok elvetik az ilyen kísérleteket. Tudjuk, mi várna az Egyesült Államokra, ha az erőszak elmélete verne gyökeret a mi kontinensünkön is. Az emberiség ideálját, amely bennünk él, nem fogjuk hagyni eltávolítani erőszak által és számtalan kincssel rendelkezünk, hogy megvédjük biztonságunkat. Érdekelve vagyunk abban, hogy a többi

KISS ARNOLD:

A NÉMA BARÁT

A karthausi néma barátok klastroma hallgatag magányosságban virraszt örök hóval borított hegyormon. Tapaszidőben a Chamounix hegyi tájék égbenyuló bérceivel vált illatos üzeneteket csodálatos virágszirmok szálló szárnyain, nyáron a tántogató mélységek acéltükrös, fekete tavai ragyognak körülötte, ősszel a hegyi platánok hullongó lombjai usznak, a mulandóság regéit sugva az íramló hullámok fölött, télen pedig úgy csillog káprázatos hermelin-diszben a messze oromzatok habas görgetege, mint az örök bölcsességnek, az örök némaságnak kristály igazsága: a surranó, suttogó, kacagó és zokogó és diadatittas és kétségbeesett ujjongások és sikoltások fölött virrasztó egyetlenül igaz megismerés: elcsöndesedni, hallgatni, majdan megoldandó kételyek fölvirradására várakozni.

Itt élt tizenöt esztendő óta Joannes barát, magas, szikár, körülbelül negyvenéves férfi, bánatos merengő szemű, mély titkokat rejtő két álombölcső. A legszigoribban ő tartotta meg a rend szabályait. Meztelen, karcu testéről még éjszákára sem vetette le a durva szőr-ruhát, ájtatosság volt az egész élete, a szent könyvek művész-iniciálék másolásában éjjeleken át elmerült. Tudós, gondolkodó ember volt, s bár a karthausi barátok némaságukat időnként mégis csak megtörik egymás között, egy-egy halk köszöntéssel, rövid kérdésekkel és válaszokkal, Joannes barát hosszan, napo-

kon át járt elmélyedt szótlanságban, csak a szemem mosolygásával beszélgetett a klastrom párkányzatán ugráló, csirregő, füttyögő hegyi rigókkal, a napsugárban fölszikrázó völgyi tavak bibic-madaraival s a bércek csucsairól leomló zuhatagok muzsikás morajával.

Litániáról, vesperásról, matutinumról sohase hiányzott. A kapitulumházban ő rótta magára a legsúlyosabb büntetéseket.

Csodálatosan bárszonyosan mély hangjával, ajkán a Miserere siralma s a De profundis vezeklése éjszakákon át borús sirással töltötte be a klastrom minden zugát, a dórmitóriumban pihenő barátok fölriadtak a bánatos énekétől s az ódon folyosók sötét falai zuhogva zengték vissza kísérteties dallamait.

Joannes barát valamikor zsidó gyerek, zsidó ifju volt. Budapesti fiú, az egyik pesti szerzetesrendi gimnázium jeles tanulója, jámbor lelkületű, vallásos szüleinek jövődö büszkesége, reménysége, egy csomó gyermek között a legidősebb. A latin professzor különösen a kegyeibe fogadta az eszes fiút, kedvenc tanítványa volt, alkonyati sétákon Heimler Móric, a tanítvány rendszeren elkísérte sétautjaira a professzort. A hüvösölgyi kirándulásaira, föl a Hármashegyre, a Normafához, néha a Dobogókőre, s a fiú mohó lélekkel szívtá magába a kedves professzor bölcselkedő magyarázatait, horatiusi ódák hangulatát s igen gyakran a keresztény misztikumok rajongó csodahívéseinek titokzatos zamatát. A lelkében zsongott a hallgatag misék hajnali melódiája, bűnbánó zsolozsmák penitenciás ritmusa: Domine ne in furore tuo arguas me, látta misemondó ruhájában mély áhitat-

tal térdepelni pap-professzorát a gimnáziumi kis kápolna vecsernyés csöndjében, a hideg márványkockájú padlózatán s dárdával átfurt szivű szentek és vértanúk képei és szobrai remegtették meg a fiú lelkét a borzongató magányosságban.

Otthon, a szülői házban, zsidó vallásos élet-hagyományos szokásai, péntek- és ünnep esti melódiák, széder ünneplés ősi dalai vették körül. Az édesapja egy Király-utcai kicsiny papirkereskedés tulajdonosa, tisztességben, de nehéz munkával korán törődött öregségben nevelte nagyszámu utódját, egykori vágóölgyi gyerekkori otthonából magával vitte egy életen át családját, az ő apai házának, a vágófalusi nagy jámbor dajnenek könnyes emlékezésű szertartásait, áldásait és halk és ujjongó imádságait.

A Móric gyerek édesanyja pedig egy igen áhitatos lelkű, szeliden bánatos, hamar megöszüll zsidó asszonyka volt, aki gyerekeivel sohase mulasztotta el reggel a „Sema” imádságot elmondani s minden péntek este könnyes szemekkel mormogta el anyai áldását gyermekei feje fölött.

Az otthoni ház szokott szertartásai a vidám és kissé könnyelmű természetű Móric fiuban nem ébresztettek mély benyomásokat, a fővárosi utcák robaja, iskolatársainak szabadabb élete, a zsidó fiuknak a zsidó hittanról tett élelcődései, a heti szombati ifjusági istentiszteletek fővárosi gépiessége: eltompították benne az otthoni hajlék hangulatait.

S mikor aztán kedves osztályfőnökének, a szerzetes latin professzornak hatása alá került — nem volt nagy munkája a csábításnak, a nagyratörés vágyának, hogy az érettségi vizsgálatok után el-

államok között dúló fegyverkezés, bonyodalmak megszűnjenek. A világ oly kicsi lett és a fegyverek oly erősek, hogy egyetlen nemzet sem lehet biztos a békében. A múltbéli megtanultuk, mi az, amit nem kell tennünk. Megtanultuk, hogy a demokráciák nem lehetnek indifferensek a nemzetközi jog megszegésével szemben, bárhol is történjék az. Megtanultuk azt is, hogy a támadásnak eshetősége sokkal kisebb, ha a megtámadott védekezni kész.

Nagyjából ez a Roosewelt üzenete és ez adhat nekünk még reményt arra, hogy ne legyünk kétségbeesettek. A múlt század végéig és a XX. század elején, a világháborúig, az Egyesült Államok adtak menedéket az orosz és lengyel üldözött zsidóknak. Most újra rájuk szegeződik az üldözött zsidó milliók szeme — és reméljük, hogy az Uristen is segíteni fogja Rooseweltet, mert intenciója nemes és nagyon emberi.

A magyarországi zsidó-törvény körül

Az a megdöbbenés, amelyet a magyarországi zsidótörvény kiváltott, nem akar elülni, ami érthető és természetes is. Nem csupán a zsidók miatt, hanem azért is, mert kanoások, magasrangú református egyházi funkcionáriusok, premontréi rendhez tartozó egyháziatyák kerülnek így a zsidótörvény rendelkezései alá, mert apjuk, vagy anyjuk zsidó volt. De vannak sokan olyanok is, akik már kereszténynek születtek és semmi sem emlékeztette őket arra, hogy bármilyen kapcsolatuk is lenne a zsidósággal és most egyszerre zsidókká váltak. Több mint huszezer ilyen fé zsidóról van szó, akiket elvészített a zsidóság és most sem lenne belőlük semmi haszna, de viszont elrontják a számarányt és még több zsidó kezéből veszik ki a kenyeret. Rendkívül sok újságcikk és elkeseredett megjegyzés olvasható erről a magyar lapokban. Vannak benne valóban érdekes kitételek és hogy néhányat említsünk, íme itt adjuk mutatóban:

„Egy új keresztény” írja többek között: „Mózes törvényei legalább olyan jók, mint az utóbbi évek kormányainak törvényei”.

Egy cikk a következőket írja:

„Őskeresztény, címeres nemes magyar csa-

lából származom, gyermekeim születésüktől fogva katólikusok, szigorúan vallásos nevelést kaptak, leányaim zárdában nevelkedtek. Az új zsidótörvényjavaslat megfosztja őket hitüktől, az apjuk miatt, aki szintén keresztény lett, házuktól, melyért őseik harcoltak, vérezttek, kiközösítik őket a társadalomból, és éhhalálra ítéli. Hát ezt érdemlik a magyar keresztény anyák?”

Egy másik, szintén keresztény azt írja, hogy legjobb, ha törvénytelenül él együtt zsidó és keresztény, mert ha az anya keresztény, akkor a gyermek viselheti a nevét és maradhat annak, aminek tartja magát, de így kiközösítik őket.

Sok mágán család is nagy bajban van, mert ereikben a kék mellett más színű vér is folyik, mondjuk sárga színű zsidóvér, amit nem lehet most kizárni. Viszont jól nézne ki a magyar politikai és társadalmi élet, ha például azt kezdenék kutatni, hogy kinek milyen sváb, vagy szláv ősei vannak, akkor kiderülne, hogy bizony azok közül, akik ma a fórumon vannak, kevesen tudnák kimutatni fajmagyar és őskeresztény mivoltukat. Talán ilyen „fajkutatást” is kelene ott rendezni és akkor olyan hatalmas zürzavar támadna, hogy a zsidó törvényt, amely emberek százezreit teszi boldogtalanná, kenyértelenné és hontalaná, hámarosan visszaszívják.

„Ti hogy vagytok” —

„hála Istennek jól vagyunk” ..

Ki ne ismerné a családi vonatkozású levelek csaknem mindig azonos, sablonos kitételét, mely igen kis variációval így szólott: „ti hogy vagytok? mi jól...” E sorok írója bevallja, hogy mindig mosolygott, amikor ő maga, vagy hozzátartozója ilyen levelet kapott, vagy módja volt más levelet olvasni. Milyen üres szövegszerűség, milyen lélek nélküli sablon, mint a kereskedelemben szokásos „Könyveink átnézése alkalmából” vagy „a rossz üzletmenet arra kényszerít” és a többi, ami oly szürkévé teszi a családi és kereskedelmi leveleket!

De mint minden a világon, úgy ez is átértékelődött. Ma már a németországi kereskedelmi levelek nem „hochachtungsvoll”-al végződnek, hanem „Heil Hitler”-rel és éppen a német zsidóüldözés, meg a többi országok zsi-

dólenes intézkedései okozták azt is, hogy a „ti hogy vagytok, mi jól vagyunk” sablonból keserű, komoly valóság lett. Egyre többen kapnak levelet, hol Paesztinából, hol Németországból, Magyar- vagy Lengyelországból, amelyet szívszorogva bontanak fel és amikor azt látják, hogy „mi jól vagyunk” akkor a megkönnyebbülés sóhaja száll az ég felé. És rögtön a dátumra néznek. Tehát négy nappal ezelőtt még „jól voltak”, há a az Örökkévalónak, még nem volt semmi baj. Egészségesek voltak, — érzi a megkönnyebbülést az anya, vagy apa, akinek gyermeke ezer kilométerre van. Érti a gyerek, aki messzire került a szülői háztól. Mert az emberi barbarizmus elkergeti a zsidó szülőket a gyermekeiktől és rokonokat, barátokat úgy szórja széjjel minden világrészbe, mint a pelyvát a szél.

Jól vagyunk, hát ti hogy vagytok? — csak eddig volt szürke sablon, csak eddig volt unalom és frázis, most tartalmat kapott. Jaj de jó volna, ha megint jelentéktelen tinta- és papírpocséklássá válna a „hogy vagytok” és nem véres valóság. Mert amikor mostanában az a hír jön, hogy „jól vagyunk”, de mögötte kétségbeesett állástalanság, széjjelszórt családok, vándorbot van és balyu a hátán. Elmúlt a „jól vagyunk” és ami megmaradt, az keserű és kínos valóság. Akkor lesz megint jó, ha a levelekben sablont és unalmat fog jelenteni ez a frázis és nem kitoró örömet, hogy „ők” még jól vannak, még jól, de meddig? Jaj, istenem, meddig? ...

— FELOSZLATTÁK A LENGYELORSZÁGI ZSIDÓ SZOCIALISTA IPAROS EGYESÜLETEKET. (Varsó.) — A lengyel hatóságok bezárták a „Bund”, zsidó szocialista munkáspárt égisze alatt működő szocialista iparos egyesületeket. Egyidejű jelentés szerint a zsidó szakszervezeti szövetségnek egy küldöttsége 25.000 zlotyról szóló csekket nyújtott át Roman kereskedelmi miniszternek, mely összeget a szövetség tagjai gyűjtötték össze honvédelmi célokra. — Varsóban a napokban jelent meg a „Zsidó Emigrációs Újság” első száma. A lap bevezető cikkében programot ad és bejelenti, hogy az összes kivándorlási lehetőségéről szándékszik szükséges információkat szolgáltatni és a kivándorlók jogait és anyagi érdekeit megvédeni.

hagyja az apai hitet, papi pályára lépett, s képzelete máris ragadta, vitte magával püspöki trónszékek magaslataira. Rajongó hitbuzgóság vett erőt a lelkén s amikor az apja a ruháját megszagatta érte s az édesanyját alacsony számon látta miatta sirni: úgy ment el a szülei háztól, elvakult fanatizmussal: „imádkozni fogok mindennap érte, hogy az Ur kegyelme rászálljon s ti is megterjetelek, édesapám, édesanyám”.

Pappá szentelték. Szigorú szerzet tagja, minorista pap lett. Vagy három esztendőn át misézett, gyóntatott, prédikált, s a lelke ez idő alatt sajátos változáson ment át. A nagy reménységek, a dicső nagy cserbenhagyta, különös rajongás fogta el: minél közelebb jutni az igaz Istenhez, megismerni őt a Megváltón, a szentek életén át. A legrajongóbb szerzetesek sorába tartozott. Zsoltárok égbeszálló felhőborongásain át szállt a lelke, fehér csuhájában órákon át térdelt a feszület előtt, fojtott siralommal: subvenite sancti Dei, jöjjetek segítségemre Isten szentjei, öleljétek át lelkemet, vigyétek a Magasságos színe elé.

Még szigorubb szerzetesi rendet keresett. Fölvette magát a svájci karthausiak magános, világtól elzárt kolostorába. Néhány esztendői csodálatosan önmegtartó élet után, szerzetesársaival csak a legszükségesebb beszédre szorítkozott, fekete skapuláráját övön alul mindennap fölfelé lendítve, pénitét tett, végigjejtette magát a földre s a szöges ciliciummal ostorozta magát bimbánóan.

Végére már egészen elnémult. A fráterek közönlenségét is csak fejbőlintással viszonzta.

Sokat gondolkozott, sokat járt a hegyi boros-

tyánnal belepett bérci utakon. Sokat olvasta a bibliát.

S a prior s a szerzetesársak meglepve vették észre, hogy Joannes barát héberül olvassa jó idő óta a zsoltárokat, az Ecclesiastes könyvét s a Jób siralmait, s más különös írásu, héber betűs ódon írásokat.

Derengő, sejtelmes fények csillogtak a szemében. Hosszan, elmerengett, emlékezőségebe merülve. A szikár, penitenciás Joannes barátba már csak hálai járt a lélek.

Egy hosszan mosolygó, gyönyörű őszidőben Joannes barát állapota súlyossá változott. A szemek különös lázak csillogásában égtek, halk köhécseléssel pihegették ziháló keblét.

Őszi alkonyaton a néma barát, Joannes barát, ott feküdt a kolostor oszlopcsarnokában nyugágyán, amelyet lassan hullongó, rőtáranyszalombok és hegyi rózsák szirmai leptek be.

Utolsó órája közelgett a néma barátnak. A prior és a fráterek hallgatag meghatoltsággal vették körül a pihenőhelyét.

Égő viaszgyertyákat tartottak a kezeikben. A mindenszentek litániáját mormogták halkán.

Joannes fráter arca csöndesen pihent a fejét támasztó fehér párnán. Fények látására megnyitott szeme, mint egy remegőszárnyu galamb. A földi élet lángja lobbanóban.

Néma a haldokló barát ajka,

Nem szól semmit, nem bucsuzik.

Ebben a percben, lenn a hegyi kanyargó utakon temetési ének hangjai szűrődtek fel a kolostor magaslatára a kristálytisztá levegőben.

Zsidótemetés éneke csendült.

Egy asszonyi sikoltás sirva zokogott szivetté-
pőn:

„Sema Jiszroél!”

A haldokló néma barát szeme megdicsőülten ragyogott. Éveken át elnémult ajka halkán sugta:

„Sema Jiszroél!”

Valaki odalent a zsidótemetés résztvevői között most felsírta az őszi alkonyatba merült kolostor tornácára:

„Jiszgadal vejszkdás...”

A néma barát ajkai fölzokogtak:

„Jiszgadal...”

A prior s karthausi fráterek térdelve zengték a zsolnárt:

— Istenem! ne dorgálj meg engemet a te haragodban. Irgalmazz nekünk. Siralmammal könnyeimben mostam éjjelen át nyoszolyámat és leplemet...

Végét vonaglott a néma barát ajka a megdöbbenet szerzetesársak csodálkozó rémületére:

„Echod”... zsidó vagyok újra, úgy halok meg.

S a néma barát nyoszolyájára, az ajkai fölébe három halványpiros őszirózsza hullott. Mintha a három sóhajtás három örökkévaló rózsává változott volna:

Sema... Jiszgadal... Echod...

***

S a néma karthausi barát története nem regező. Megtörtént a valóságban. Zsidónak született, elhagyta apai hitét s halottaságján újra zsidó lett apai halhatatlan ősi vallomásával.

„Nagyvárosi fények”

Bucuresti - a hó alatt...

Irla: Wasserstrom Sándor

Bukarest, január elején. Nem tudom, hogy más hogyan van ezzel, de jómagam nagyon szeretem a nagyvárosokat télen. Van abban valami szívet-lelket derítő, amikor gyönyörű esti hóvilágításban a vörös transzparenszek világítanak és az egész ucca olyan tiszta-fehér, hogy az emberi lélek derül és pillanatszerűen optimista lesz. Főleg, ha Bukarest főtereit és uccáit rója a „vándor,” akkor nem is sejt, hogy a sok csillogó és suhanó autó, az elegáns és siető nők és férfiak között nem mind boldog, mert sokan súlyos anyagi gondok között élnek és nem tudják, hogy mit hoz a holnap. Vannak olyanok, akik sietnek, mert otthon, kacagó gyermek, jól fűtött szoba, biztos holnap és rendes pozíció várja. Vannak ilyen zsidók is a fővárosban, de mindegyik mögött valami bizonytalanság borong. Ma még fényesen világított, elég jólmenő üzlete van, de mégsem ül nagyon biztosan a helyén, mert van valami ebben a furcsa európai levegőben, amely egy miazmával lett teli, — Made in Germany — amelynek kóros mikrobái mindenhova eljutottak és egyetlen zsidó sem tudja, hogy mikor éri őt utól a baj, mint tízenyolcban a spanyolnátha bacillusa és akkor — ledönti lábáról és ki tudja, fel tud-e belőle valaha is épülni. Egy pillanatra elfelejti az ember mindazt, ami a lelkeiben van és ami a szívekben húzódik meg. Egy kicsit ringatózik az ember a nagy lármában egy kicsit céltalanul ödög az uccákon: csak egy pillanatot kapunk, hogy ne gondoljunk a kenyértelen zsidókra, ne gondoljunk a bizonytalanság hatalmas útjára, ahol szerencsétlen emberek százai rohannak, meggöngyölítve asszony, gyermek és nem tudják, hol a végcél...

A karácsonyi és újév előtti napokban nagyobb a bukaresti uccák forgalma és lármája, mint máskor. A szabadságra érkező tisztviselők és rokonok, a féláru vasúti utazás legalább ötvétezer emberrel szaporítja a főváros lakosainak számát. És úgy érzi az ember, hogy egy nyugodt biztonságban élő ország főpulzusán tartja kezét és azt érzi, hogy egészséges vérkeringés folyik itt, van munka és tőke, vagyon és meleg ruha, fehér kenyér és ünnepi kalács is.

NAPPALI VILÁGÍTÁS, EMBERTŐLŐ JÉGDARAB.

Az esti fényekben van valami szépítő és feledtető. De reggel, amikor a szűzfűző hó már fekete lesz a nagyvárosi füsttől és koromtól, amikor letaposák, összeseprik és kupacokban hordják, akkor már nem szép minden, mint a villanyfényben. Jönnek a hatalmas kocsik és teherautók, rakják fel rájuk a hatalmas hőtömeget, hogy eljuttassák a Dombovita partjára, vagy csatornák mélyére kerüljön, ami tegnap még olyan fehér volt és tiszta.

Ne heragudjon az olvasó, de meg kell mondanom, a zsidó vagyonnal kell összehasonlítani ezt a bukaresti hőtömeget. Előbb hull, hull bőven, léleküditően, fehérén és mindenről úgy látszik, hogy nem mulik el soha. S jön egy kis olvadás (a zsidó vagyonnal ellentétben a szívek fagyása) és elolvadnak a milliók és milliárdok, jönnek a nagy kocsik és elnyeli őket a Dombovita és aminek tegnap még úgy örvendtünk, abból mára már nem marad más, mint — emlék — a tavalyi hó.

Mintha mementó volna az a hatalmas jégdarab is, amely a Calea Victoriei egyik házáról zuhant le, többmázsás súlyban és agyonütött egy embert. Arra jártam egy félórával azelőtt és utána is még láttam, amikor ott állott a tömeg és vér festette pirosra a fehér havat. Ez is eszembe juttatta a kegyetlen elmulást. Egy ember elmeg hazulról vidáman azzal a tudattal, hogy majd visszamegy családjához, asszonyhoz, gyerekekhez. És jön egy jégdarab és a „büszke ember” véres huscafát lesz. Örökre. De az emberek nem elmélkednek. Csak odanéznek, némelyik részvétellel, a másik részvétlenül és megy a dolga után. Jaj, még elintézni valóm van, rendelni kell,

inkasszálni kell, dolgozni, vagy henyélni, ruhátvenni vagy zálogba csapni. A mázsás jégdarab pedig, mint nemezis fekszik az uccán és úgy tesz, mint a karthausi barátok jelszava: memento mori... gondoldj a halálra ember...

EMIGRÁCIÓ.

A halál sem a legborzasztóbb. A bizonytalanság, a kegyetlen holnaptól való örök félelem még borzasztóbb. És nekünk zsidóknak van egy hatalmas jégdarabunk, ami sokszor az emberek szívéből zuhan ránk. Csak hogy mi nem halunk meg tőle — csak megfagyunk.

Ha a Jules Michelet uccai angol konzulátus előtt járunk, akkor ébredünk arra, hogy jégcsapok nélkül is megdermedhet az ember. Amikor jólöltözött urakat és nőket sok vékony kabátikában, borostás állal ott lebzselő szegények között látunk, akik mind bebecsájtást akarnak az angol követségre.

Szavakat hallunk, románul, németül, magyarul, jiddisül és oroszul. De ha vőlöpük nyelven is beszélnek, vannak internacionális szavak, amelyek érthetőek és mindinkább kicsendül beszédükből. Ausztrália, Kanada, Palesztina. Néha egy-egy szó arról, hogy van Kenya és Tanganyika, Rhodézia és Ujgulea is. Ezek zsidók, akik menni akarnak és most sorban állanak, mint egykor háboru alatt a kenyérgéjért és krumplióért. Most vizumot várnak, amelyet nem valami bőkezűen osztogatnak sem az angolok, sem más náció. Jártam délamerikai államok konzulátusánál is. Mindenfelé nehézségek és mindenütt az első kérdés: zsidó Ön? Igenlő válasz esetén bizony merevebb lesz a tisztviselő, vagy konzul arca. Zsidó? — az más. Az egészen más. És mennek egyik helyről a másikra, mert szeretnék tudni, hogyan és miképp lehetne eljutni — nem az ígért földjére, hanem valahova, ahol tovább kell húzni az ígát és nem mondják, hogy ajánlják a távozást. Palesztina volna az „ígért földje”, de az angolok részéről valóban ígért marad... amíg mi magunk nem segítünk rajta erélyes kézzel.

EGY BEFAGYOTT ÜZLET.

A Calea Victorie-utól letérek a nagyforgalmu Strada Académia-ra, amely párhuzamosan haled a legnagyobb forgalmu főúttal. Magyarul: Akadémia-ucca. Hátszám: 1. Nagy üzlethelyiség előtt tömeg áll és bámul. Egy jólöltözött úrtól megkérdem, hogy a „Paradisul Academiéi” című élelmiszerüzlet kirakatai miért is vannak zárva karácsony előtt, amikor nagy forgalmat kell lebonyolítani. Nem mehetett tönkre, hiszen a befagyott kirakaton keresztül látszik, hogy az üzlet roskadásig teli van áruval. Gyümölcsök, gyönyörű almák és narancs, meg banán és levágott libák, sok tengeri és édesvízi hal. Megtudom, hogy a tulajdonos zsidó és pedig Max Feldman-nak hívják. Besarábiába való, nem ment tönkre, hanem egy bebeszélte, keményfejű ember, aki konokságának köszönheti, hogy üzletét lezárták. Oka a lezárásnak: 42 esetben vettek fel róla kihágási jegyzőkönyvet, mert túllépte a zárórát. Nem mindenben ő a hibás, hanem a fővárosi közönség nem szereti magát korlátozni, akkor akar venni, amikor kedve van. És ha lehet, akkor késő este is, meg vasárnap is. De a törvényi törvény és Max Feldman, aki egyszerű piaci árusból vergődött fel főuccai kereskedővé, igazi zsidó szorgalommal, szívósággal és kitartással éjjel-nappal dolgozott. Kora reggeltől késő estig. Végül eljöttek a munkaügyi inspektorátustól és be akarták hajtani a kiróti büntetéseket. De Feldman Max „comerciant” nem akart fizetni. Még akkor sem, amikor már húzták a redőnyét. És akaratosságával önmagán vágott egyet. A nagyforgalmu napokban ott rothadtak a drága falatok a fagyott oblakok mögött és egy bebeszéltség miatt hatalmas károkat okozott magának Domnu Feldman. Újév után újra kinyitott és ott találta üzletében tönkre-

menve a sok élelmiszert, gyümölcsöt. Bevalljuk, nem indultunk meg egy cseppet sem a történet elbeszélése nyomán, nem látunk benne „zsidó sorsot”, mert ha valaki nem tartja magát a törvény betűihez, akkor fizesse meg a kiróti büntetést. A hatóság erősebb és ez a volt piaci árusra, a besszarábiai Feldman Maxra is vonatkozik. A lezárt redőny nem mindig tragikus, ez esetben semmiesetre sem az. Ugyilátszik, hiába van az Akadémia mellett, még nem járta ki a kereskedelem „akadémiáját.”

SZILVESZTER.

Aki ismeri az ó-királyságbeli zsidók mentalitását, az nem csodálkozik, hogy a Szilveszter „ünnepe” számukra is. Szívük az van, tudnak lelkesedni, eldölni, zsidóknak vallják magukat százperentesen, de szeretik az élet derűsebb oldalait, ahogy szereti a pesti és szereti minden nagyvárosi ember. Niemero-ver grandrabbi az újév előtti péntekesti beszédében kérve-kérte a zsidókat, hogy ne menjenek ismert bukaresti lokálokba, hagyják a keresztény lakosságot zavartalanul ünnepelni, nem kell mutogatni a bundákat és ékszereket. Elvégre Szilveszter-pápa nem az a „szentje” a zsidóságnak, akinek nevét viselő napon okvetlenül vigadni kell. Különben is nem volt oly gyönyörű az elmúlt év, amikor a zsidók százai váltak hontalanná Németországban és Ausztriában, s nem olyan rózsás a jövő semerre sem, hogy sok okunk volna a vigadásra.

Amikor a mi „újév”-ünk van, akkor mi imádkozunk és mellünkét verjük, mert sirással és búneink megbánásával akarjuk a boldogabb jövőt kiimádkozni. Nincsen semmi okunk arra, hogy pezsgőzzünk és vigadjunk, pláne úgy, hogy közben még szemet is szurjunk. A grand-rabbi hivatkozott arra is, hogy felsőbb helyen is szívesen látnák, ha a zsidóság visszavonulna a külső élettől, s inkább éljen befelé, családi életet. Amint eddig csak extrém ortodox rabbik hirdették, azt ma már nemzsidó részről is hangoztatják. Ne töltjük meg a szórakozó helyeket, hanem otthon, a családban találjuk meg pihenőnk az élet küzdelmes hétköznapi után...

Amint mondják itt Bukarestben ez a felhívás nem maradt hatástalan. Még a Lipszani zsidó kereskedői is géppel írott körlevelet küldtek egymásnak, amelyben kérik, hogy ne menjenek szórakozni. Különben is 280 korcsmaengedélyt is bevontak, ami egy küssé az arcokra fagyasztotta a mosolyt. Egy erdélyi hitsorsos iráfásan jegyezte meg hatalmas perza-kucsájára mutatva:

— Még jó, hogy nem veszik el a kucsma-engedélyeket — és a további megjegyzést megtartotta magának a 280 italmérettel kapcsolatosan. — Sokan otthon „ünnepele” a szilvesztert, volt olyan regáti zsidó hely, ahol minden egyes frakkba vagy estélyi ruhába öltözött urnak és hölgynek 400 leit kellett lefizetni a „piknik”-re és össze is gyűlt 40.000 leit, amit elmulattak. Pedig jó leit volna ez a német menekülteknek vagy az emigrálásra kényszerült zsidóknak. A spanyol-zsidók, az ó-királyságbeliek és az erdélyi zsidók klubjai sem vonhatták ki magukat a „szilveszter” alól és csendes beszélgetések folytak a rossz multról és a bizonytalan jövőről.

BLANK ARISZTID ÉS TERVEL.

Sokat beszéltek ezekben a napokban Blank Arisztid akciójáról, amely permanensen folyik és lényegéről már az elmúlt számban írtam. A Kormány egymilliárd leit akar felhozni évente annak az öt év alatt kívándorolni akaró 150.000 zsidónak, akiket a kormány is sokal és akik de facto menni is akarnak. Ebből a milliárdból 700 milliót kell adni a zsidóságnak és amelyhez 300 millióval állítólag a kormány akar hozzájárulni. A 700 millió összehozására különböző tervek merültek fel. Nem minden malícia nélkül jegyezték meg néhányan, hogy a tervek miatt annyira fő a „főzsidók” feje Bukarestben, hogy sok vezető közülük elment ezekben a napokban sietni Brassóba, Predealba és Sinajába, meg a többi téli sporthelyekre. Le akarnak csuszni — mondtam nekik — és mivel a mai viszonyok mellett egy zsidó sehogysem tud lecsuszni, azért mennek el rödlizni, holott... lecsuszni lehet hó nélkül is... Az emigráció kérdése csak a felsőbb zsidó körökben „jótékonyság”, a középosztálynál és a proletárzsidóknál életprogram lett. A jövő történelemkutatója „európa-undornak” fogja nevezni ezt a kórt, amelyet nem csupán zsidók, hanem sok más intellektus is megka-

pott az elmúlt évek tapasztalatai után. A legtöbben Palesztinába akarnának menni és mindenkor azt hangoztatják, hogy országunk külügyi kormányzata annyire kell hasson az angol kormányra, hogy szép részt kell biztosítson a palesztinai emigrációban a romániai zsidóknak is. Ahogy Gafunco külügyminiszterünk meg is mondotta emlékezetes rádióbeszédében. Okosan és nagyon logikusan.

A MESÜMEDEK.

Ez már állandó rovat lesz. Nem csupán a pesti zsidók menekülnek, hanem sok bukaresti is, habár csak szórványosan, mivel jól tudják, hogy annak helyzetük javítására befolyása nincs. Beszélnek egy nagy utépítő vállalat vezetőjéről, aki jó zsidó volt egész életén át, most áttért, mert különben nem lesz elég sima a déji-halmi országút. A beton és aszfalt mellé lerakott egy keresztlevelet is. Azt hiszi, hogy az ő élete „autója” jobban fog siklani, ha alatta és mellette keresztlevelé lesz. Lehet, hogy így lesz, de mi azt hisszük, hogy csalódni fog. Ahogy csalódni kell minden renegátnak. Még azoknak is, akik a „Sora” áruházat vezetik, hogy konkuráljanak a Lafayett-el. A csehszlovák tulajdonos görögkeleti lett, a többről nem is beszélünk. S ha már a mesümedekkel készen vagyunk, akkor csak még néhány szót

A HITKÖZSÉGEKRŐL.

A hitközségi élet sem mutatja a régi nyugodt életet, ott is vannak történések, így az anyahitközségben is vannak „bajok”, amelyet egy, a kultuszminiszter által kinevezett comisia interimare akar kibogozni. Meg a Mamular és erdélyi vallásos hitközségek összevonása sem bonyolódott le még teljesen. A kultuszminiszterium comisia interimarekkel próbálkozik úgy itt, mint a csernovitzi, chisinaui és a többi hitközségekben is. Természetes, hogy mindez az autonóm jogok rovására megy. Vajon ez az ut készíti fel a hitközséget az elkövetkező nagy eseményekre, az emigráció rendkívül nagy feladataira és a helyi zsidó élet kifejlésére?

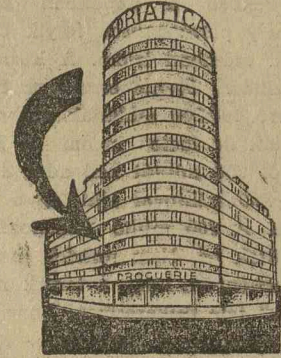
Ez a főváros keresztmetszete, vagyis Dávid-pejzának metszete 1939 elején. Nem tudok többet mondani, mint csak annyit, hogy azok, akik jó meleg szobában ülnek, gondoljanak azokra, akik a konzulátusok előtt állanak és topognak a hóban. Gondoljanak arra, hogy „mindenkít érhet baleset” és nem tudni, hogy nem-e jó ismeri az életet a hó — fölött és hó alatt. Az elkövetkező tizenkét „hó” nem tudni mit hoz, úgy vélem, hogy nekünk most sem „szilveszterezni” szabad, hanem imádkozni, hogy a keresztény időszámítás éve is boldog legyen nekünk és minden embertársunknak. Esméjjen rá jobbkétféle minden ember, hogy ne az egymás elleni harcban, hanem a megértésben lássa a jövő boldogulás útját...

Erdélyiek figyelmébe!

DROGUERIA CARAIMAN

BUCUREȘTI

Academiei 1 colț cu
Str. Doamnei
Tel. 545.80.

Raktáron tartja az összes bel- és külföldi gyógyszer-különlegességeket, injectiókat, valamint az összes illatszereket és kozmetika cikkeket. Nagy választék Houbigant, Caron, Chanel, Michel, Guerlin, Patou, Grolie, sbb. gyártmányokban.

Kérem kirakataimat megtekinteni és mérsékelt araimról vételkötelezettség nélkül meggyőződni

SALAMON MÓR
gyógyász és sz.

DROGUERIA CARAIMAN

Coman Simion ezredes, szatmári prefektus igazságot szolgáltat egy zsidó asszonynak

Az amaci Izsák Miklósné esete a falu tanítójával, aki tanítás helyett pálinkát r. ért

Szatmár, 1939 január.

A szokásos mindennapi bajoktól és panaszoktól eltekintve, ebben a határszéli városban nagyon érdekes az élet. A felszínen látszólag semmi sem történik, ellentétben Váraddal, vagy más erdélyi nagyvárossal, ahol minden a fehéren mozog. Szatmáron az események rendszerint nem képezik közbeszéd tárgyát, hanem csak az érdekelték tudnak róla, ha valami történik valakivel. Vannak azonban dolgok, amelyek áttörnek ennek a szabálynak a fájt és hóabdarendszerrel terjed el a hírük szájról-szájra. Ilyen esemény például az amaci Izsák Miklósné korcsmájának a története, amelynek főhőse nem is ez a nehezen küzdő hadiözvegy, hanem Coman Simion ezredes, a megye prefektusa, akiről valóságos legendák keringenek egész Szatmárban. Ez a kitűnő katon a rövid idő alatt még a legközönyösebb emberek ismerését is kivívta azzal a mindenre kiterjedő gondossággal, amelyet Szatmár város és a megye ügyeiben tanusít. Csak azt nem értik az emberek, hogy Coman ezredesnek hogyan jut ideje arra, hogy mindenütt ott legyen, ahol szükség van a közbelépésére és gyors igazságszítására. Azt mesélik hogy Coman prefektus valósággal olyan, mint egy modern Harun al Ras'id, aki bejárja a birodalmát, észreveszi a hibákat, azonnal kiűszöböli őket, új lendületet ad a munkára, irányít, utabigazít, büntet és jutalmaz, meghallgatja a panaszokat és haladéktalanul orvosolja a sérelmeket.

EGY FALUSI ZSIDÓASSZONY KÜZD AZ ÉLETTEL

Éppen egy ilyen sérelemmel kapcsolatban szerzett tudomást Coman ezredes az amaci zsidó hadiözvegyről. Izsák Miklósné, többgyermekes asszony, aki egyedül küzd az élet magasra tornyosuló nehézségeivel. Évekig azzal kereste a kenyerét, hogy libát hizlalt és adott el a szatmári piacra. Szorgalommal, takaréksággal és nem ritkán nélkülözéssel, sikerült évek alatt egy kis pénzt összekaparnia és telket vett magának a faluban. Házat is épített rá. Miután a gyermekek nőttek, a gondok is nőttek, több kellett a család fenntartására, tehát szaporítani kellett a jövedelmet is. Izsák Miklósné tehát italméresi engedélyt váltott és korcsmát nyitott a házában. A korcsma egyáltalán az is. Amolyan szerény falusi vegyeskereskedés, amelyben mindent lehet kapni, ami egy falusi gazdának kell. A szorgalmas özvegyasszonyt szerették a faluban, améinek maidnem k'zárólag román lakossága van és Izsák Miklósné becsületes, nehéz munkával meg is élt a korcsmájából és az üzletből.

A TANÍTÓ FELCSAP KORCSMÁROSNAK

Addig, amíg egy napon a falu tanítója bele nem avatkozott a zsidó hadiözvegy sorsába. A tanító ur, a ighanem a régi politizáló rezsim szellemének hatása alatt elhatározta, hogy ő is felcsap üzletembernek és korcsmárosnak. Vett egy telket közvetlenül Izsák Miklósné háza mellett, ő is felépített rá egy házat, majd a fia nevére, italméresi engedélyt váltott ki, korcsmát nyitott és üzletet rendezett be. A falu tanítójának nem került különösebb fáradságába, hogy az embereket szép szóval és kényszerrel átszoktassa a saját korcsmájába és üzletébe. Csakhogy Amac kicsiny község, amely nem bír el két korcsmát és két boltost, következésképpen Izsák Miklósné üzlete egyre rosszabbul kezdett menni és az aggodó hadiözvegy rémülettel látta egyre közelebb a nyomort maga és gyermekei előtt.

Izsák Miklósné egyik szerdai napon be-

ment a szatmári hetivására. A városban véletlenül összeakadt egyik rokonával, aki észrevette a gondok nyomát az asszony arcán. Megkérdezte, hogy mi a baj és Izsákné elmesélte az esetét a falu tanítójával. Azután bevillotta a rokonának, hogy el akar költözni Amacról, még mielőtt teljesen tönkremegy. Tanácsot is kért, hogy mitevő legyen. A férfirokon érthető részvétellel hallgatta Izsákné elbeszélését és rövid gondolkodás után arra az elhatározásra jutott, hogy magához Coman ezredeshez, a megye közkedvelt és szigorú igazságosságáról híres prefektusához fordul segítségért. Ugy is tett.

COMAN PREFEKTUS AZONNAL INTÉZKEDIK

Coman ezredes figyelmesen végighallgatta Izsák Miklósné esetét, majd megkérdezte az asszony rokonát, hogy az, amit elmondott mindenben megfelel-e a tényeknek. Amikor erre igenlő választ kapott, cseppet sem elörelendelte a megyeháza autóját.

— Azonnal kimegyünk Amacra.

Maga mellé ültette a szatmári kereskedőt és kihajtatott a faluba. Utközben meg-megállott az ut mentén fekvő mezőknél, beszélgetett az emberekkel tanácsokat adott nekik, panaszokat és kívánságokat jegyzett fel magának és továbbment Amac felé. A faluban egyenesen az általi iskolához hajtatott. Az iskolában mindössze három gyereket talált, akik ott lézengtek tétlenül a teremben.

Coman prefektus érthető megdöbbenéssel vette tudomásul ezt a dolgot és érdeklődésére a gyermekek e mondták, hogy a többiek nem igen szoktak eljárni az iskolába, mert a tanító ur rendszerint maga sem jár be és így nincs mit csinálniuk a tanulóknak.

— Hát a tanító ur hol van? — kérdezte a prefektus.

— Az üzletben.

Coman prefektus megtudta még a gyermekektől, hogy amióta a korcsmát megnyitotta a tanító ur, mindig ott ül, maga iszik és teljesen e hanyagolja az iskolát és a gyermekeket.

AZ ÁLLAM VISSZAKAP

EGY ITALMÉRÉSI ENGEDÉLYT

A prefektusi autó két perc múlva már ott állott a tanító ur üzlete előtt. Valaki már messziről észrevehette a kocsi, mert a tanító kissé feldult állapotban megjelent a korcsma előtt és zavart hebegéssel üdvözölte Coman ezredest. A prefektus csak hidegen fogadta a köszönést, de mert nem akart feltűnést kelteni, egyszerűen beparancsolta a tanítót az autóra és visszahajtatott az iskolába. A tanító, a ki nek a lelkiismerete nem volt rendben, sápadtan és némán engedelmeskedett. Coman prefektus is szó nélkül elővetetett egy iv tiszta papírost és felszólította a tanítót, hogy írja meg lemondását. A tanító hangtalanul megtette, amit a prefektus mondott neki. Amikor a lemondólevelét meg volt, Coman ezredes zsebre tette és a következőket mondotta:

— Tanító ur, holnap bemegey Szatmárra a pénzügyigazgatóságához és viszaadja az italméresi engedélyt. A lemondását nem használom fel, csak akkor, ha a jövőben is el fogja hanyagolni az iskoláját és a tanulókat.

Ezzel a prefektus máris sarkon fordult, beült a kocsiába és szatmári utitársával visszaszament a városba.

Azóta Amacban megint csak egy korcsma és üzlet van és Izsák Miklósné hálával gondol arra a majdnem mesébe illően igazságos emberre, aki megmentette a kenyerét neki és a gyermekei számára.

DIAMANT ELEMÉR

is in registrul publicatiunilor periodice prin or-
anța No. 9/1938, Dos. No. 805/1938, Tribunalul
Bihar, Secția III-a.

Naptár 5699

telek: Tevet 22, január 13.

ombat: Tevet 23, január 14.

Heti szidra: שמות

Heti haftora: הכנים ישרש

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.31

gyertyagyújtás 4.53

Istentisztelet kezdete 5.05

Szombat befejezése 6.00

Ros-Chódes Sevat bencsolás.

Szombaton, január 21-én Ros-Chódes.

Legális — illegális

Vannak szavak, amelyeket eddig is is-
rtünk, de nem használtunk. Ilyen szó: a
ális és annak ellenpólusa: az illegális.

Ha tagadják is Einstein hatalmas teóriá-
a relativitást, az bizonyos, hogy az ör-
sterek nem is érthetik meg, de annyi eszük
a, hogy a „legalitás”-nak más értelme-
st adjanak. Eddig úgy volt a köztudatban,
kodikáltan is így volt évszázadok óta,
gy ne lopi, az mindenkire vonatkozik. A
amikus államvezetések korszakában a „ne
oj” és a „ne ölj” más értelmezést kapott.
lativ lett a legális és illegális körül fe-
rüt nézeteltérés. Például egy kollektív
adalomban „illegális”, ha valaki más
fogást vall. Viszont a kapitalista társa-
lmi berendezésű államban „illegális” a
lloktív telfogás.

A zsidóság keretein belül is sokszor
egförténi, hogy zürzavar keletkezik a le-
lis és illegális szó között. Például vannak
községek, ahol illegális a „comisia interi-
re” és vannak olyanok, ahol az „legális”.
a kérdés, hogy ki mit nevez illegálisnak.
émetországban például illegális az, ha va-
ki egy német fajtársat megbánt, meglop,
gy megöl. Rásújt ezért a törvény egész
gora. De ha ugyanezt teszi egy zsidóval,
kor az már nem illegális.

Vagy amiért e cikk íródik. Palesztina
é vágyódik ma az egész világ zsidósága.
a angolok azt mondják, hogy csak az a
egális”, aki az ő engedélyükkel megy be
alesztinába. Holott itt is a telfogások zür-
vara uralkodik. A zsidók szerint, vagyis mi
erintünk, akiknek van jogérzékünk, azt
ondjuk, az az illegális, ahogy Anglia ke-
li a zsidó bevándorlási kérdést Paleszti-
ban. Illegális azért, mert a mandátumot
ért kapta Anglia, hogy ott örökösök a
ldó állam felépítéséig. De mit tesz a brit
talom? Régen elfelejtette azt, amire 52
metnek tett ígéretet. Ellenben, ha valaki
000 leit letétbe helyez az angol konzulá-
soknál, akkor, mint turista bemehet oda,
meg nem jön vissza, elvész a pénz. Így
inál a világ legkalmárabb-kalmárja az an-
ol pénzt embermilliók keserű és nyomoru-
gos szenvedéséből. Pedig nekünk jogunk
n 3500 éve Palesztinára. A Szentírás alap-
n, a történelmi hagyományok alapján, az
szes modern ígéreték és nemzetközi szer-
désék alapján. John Bull mást mond. Ille-
lis az, ha valaki be akar jutni az ősi ha-
ba, ahol nem urizálni akar, hanem követ-
rni, mocsarat csapolni, kapálni, kaszálni,

kikötőben építeni, házakhoz maltert hordani.
Ez illegális? Hogy élni akar és nyugalmat
akar és nem bírja el, hogy kancsukával üs-
sék, hogy élve eltemessék a „civilizáció” ősi
fészkeiben, ebben a pusztulásra megérett
Európában? Ha az ősi hazába akar menni
80.000 lei nélkül, vagy szentté nyilvánított
„certifikát” nélkül, az illegális. Korunk nagy
hazugságai közé tartozik ez is.

Illegális az, amit az angolok követnek
el a zsidókkal és Palesztinával szemben. Il-
legális az, hogy ezer munkásnak adnak fél-
évre certifikátot, amikor egy milliót kellene
adjanak. És legális az, ha mindenáron be
akar jutni a diaszporában levő zsidó arra a
földre, amelyet az Uristen megszávozott szá-
munkra akkor, amikor a brit szigeteken még
nomádok sem éltek, hát még London hol
volt és a kétszínű hipokrita Chamberlain és
társai. Illegális a felosztási terv, illegális az,
ha drága pénzen kell megvenni azt, amit in-
gyen kell kapjunk, a régi palesztinai földet,
amit elraboltak tőlünk.

Szerintünk minden út legális, amely a
zsidóságot Cion felé vezet. A többi mind
emberalkotta, vagy angolok által kitalált
szófacsarás. Legális, vagy illegális — minden
relatív. Egy „legális” van. Palesztina. És aki
oda akar jutni, annak minden körülmények
között oda kell jutni. A szavak nem jelentek-
nek semmit. Tények kell beszéljenek. És a
tények beszélnek...

Just József.

— ELJEGYZÉS. — Fischer Maximilian
bucuresti dentist leányát, Évát eljegyezte dr
Nattali Miklós bucaresti fogorvos. (Minden
külön értesítés helyett.)

— ROOSEWELT KAPJA AZ 1938.
EVI AMERICAN HEBREW MEDAL-T.
(Newyork.) Az 1938. évi American Hebrew
Medal-t egyhangulag Franklin D. Roosewelt-
nek adományozták azokért az érdemekért,
amelyeket azáltal szerzett, hogy a kereszté-
nyek és zsidók közötti békés együttélést
elősegítette. A döntésben kiemelik különle-
ges érdemeit azért a kezdeményezésért,
amelyet az eviani konferencia összehívásá-
ért tett. Roosewelt elnök kijelentette, hogy a
megtiszteltetést szívesen vállalja és azt
örömmel fogadja.

— ELJEGYZÉS. — Heller Ibolykát
(Marghita) eljegyezte Sichermann Márton, a
halmei B. H. H. vezető tagja.

— A BÉCSI ZSIDÓ HITKÖZSÉG
PÉNZHIÁNY MIATT BEZÁRTA IRODÁIT.
(Wien.) A legújabb jelentések szerint a bé-
csi hitközség „Fürsorgeamt”-ja, amely embe-
rek ezreit látta el eddig, bezárta irodáit, mi-
vel nincsen több pénzfedezete, hogy ellássa
feladatát. Ezzel a bécsi hitközség legfonto-
sabb szerve szüntette meg működését és so-
kan az éhhalálnak vannak ezáltal kitéve.

— URUGUAY NEM FOGAD BE ME-
NEKÜLTEKET? (Newyork.) Montevideoból
jelentik, hogy az uruguay-i kormány utasi-
totta konzulátusait, hogy olyan zsidóknak,
akik faji, vagy politikai okok miatt kíván-
dorlásra kényszerülnek, ne adjanak vizu-
mokat.

„Carmel”
ORADEA
Reg. Ferdinand 3 (Heyman udvar)
Fővárosi nyívó
Esküvők és bankettek rendezését vállaljuk
Menü és abonamáj Telefon: 1400

A siker egyik legfontosabb tényezője.

az egészség. Mindannak ellenére, hogy ez köz-
tudomású dolog és hogy a gyomornak tevé-
kenysége révén nagy fontosságot kell tulajdo-
nitani, senki sem fordít kellő gondot a szer-
vezet eme részére.

Mérték nélkül nyelünk le mindent és min-
den órában. Ezért nem létezik ember, aki egy
bizonyos kor elérése után ne panaszkodna gyo-
morfájdalmakról és zavarokról. Gyomrunkkal
szembeni visszaélésünk elkerülhetetlen követ-
kezményei a gyomorbajok és mindenféle bán-
talmak.

A modern orvostudománynak sikerült fel-
fedezni egy olyan gyógyszert, amelynek az a
nagyértékű tulajdonsága, hogy a legmakacsabb
10—15 éves gyomor- és bélbetegségek, vala-
mint vese-, epe- és májmegbetegedések esetei-
ben már rövid kúra után kitünő, nem várt
eredményeket mutat fel. A világhírű amerikai
Gastro D. gyógyszeréről van itt szó, mely
miután minden országban ki lett próbálva va-
lóságos áldást jelent az emberiség számára. Or-
vosok is ajánlják.

GASTRO D. kapható gyógyszerárakban
és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135
lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerártár-
ban, Bucuresti, Ca'ea Victoriei 124.

— AZ OLASZ SZENATUS ELFO-
GADTA A FAJTÖRVÉNYT. (Róma.) De-
cember végén tartott szenátusi ülésen a ka-
mara különböző fajtörvényeket fogadott el.
A vita végén Criospoli szenátor azt kérte,
hogy enyhítsék a zsidóellenes törvényeket
Olaszországban és kérte a kormányt, hogy
„lépjön fel azok ellen, akik önkényesen
megerősítik a fajellenes mozgalmat és a zsi-
dókat elnyomják, ami által ártalmára van-
nak az olasz államnak.” Milanóban az arany
és ezüstárusok, kereskedők és gyárosok el-
határozták, hogy kizárják a zsidókat a szak-
mai szervezetükből.

— KÜLFÖLDI ZSIDÓKAT NEM ÉRINT
AZ OLASZ FAJVEDELMI TÖRVÉNY.
(Washington.) Sumner Welles, a State De-
partment államtitkára egy sajtókonferen-
cián közölte, hogy a minap az amerikai olasz
követtség értesítést kapott Rómából, mely
szerint a zsidóellenes törvények kizárólag
olasz állampolgárságú zsidókra vonatkozik
és nem külföldiekre.

— MEGNYILT Grosz Albert (az Uj-
ságitró Klub volt todrásza) modern és első-
rangú férti-todrászata a LAZAR AUREL-
UCCA (v. Nagy Sándor-ucca) 2. szám alatt.
Olcsó árak, elsőrangú kiszolgálás. Előnyös
bérletjegyek házhoz is. Szíves pártfogást
kér: Grosz Albert.

— HAZASSÁG. — Spitzer Árpád (Ti-
mișoara) és Iritz Irmuska (San-Nicolaul-
Mare) f. hó 8-án házasságot kötöttek. (Min-
den külön értesítés helyett.)

— MEGHALT A LEGVÉRESEBB-
SZAJU LENGYEL ANTISZEMITA VE-
ZÉR. (Varsó.) A lengyel antiszemita moz-
galom legismertebb vezére, Roman Domavsky, aki
megteremtője volt a lengyel nemzeti szocia-
lista pártnak, meghalt a Lomza melletti
Drozdava községben, egy hirtelen fellépett
tüdőgyulladásban. Domavsky 74 éves volt.
1906-ban választották meg először az orosz
dumába, mint Varsó követe és a lengyel
„Kolo” szervezet elnöke volt Szentpétervá-
ron. 1917-ben, a világháború idején a lengyel
nemzeti mozgalom élén áll Párisban és
1919-ben egyike volt azoknak, akik aláírták
a versaillesi békeszerződést. 1922-ig az első
lengyel sejm-nek volt követe, 1923-ban kül-
ügyminisztere volt a Vitosk-kormányának.
Domavsky főleg zsidóellenes gyűlöletével
tűnt ki.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat
új helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.

Szebbnél szebb perzsaszőnyegek, bel-
 és külföldi fonalak. — Szőnyeg javítá-
 sok. — Allandó tanfolyam

„ORIENT“

Schulhof Emilné, Oradea, Strada
 Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— A „TIMES“ VÉDELMEK KÉR A
 PALESZTINAI ARAB ELLENZÉKNEK.
 (London). A „Times“ vezércikkben foglal-
 kozik a palesztinai eseményekkel és külön-
 ges védelmet követel azoknak az arab veze-
 tőknek, akiket borzalmasan üldöznek a mufti
 hívei, akik a terror fenntartása mellett
 vannak. Viszont ezeknek az ellenzékieknek
 van bátorságuk ahhoz, hogy a mufti politiká-
 jával szembeállanak. Megérdemlik, hogy
 úgy a polgári, mint a katonai hatóságok min-
 den tekintetben támogassák ezeket az arabo-
 kat, írja az angol újság. A „Great Britain
 and Near East“ azt írja, hogy a scycillai szig-
 etekre száműzött arab vezetők megköny-
 nyítenék a megértés útjának követését Pa-
 lesztinában. Vannak azonban extrém elemek,
 amelyek nem akarnak semmi körülmények
 között megegyezni. A terrorakciók legyön-
 gültek és kisebb mértékben tovább is tartan-
 nak, de remélni lehet, hogy lassankint le-
 győzik ezeket az ellenállókat is. A „Daily
 Mail“ is azt írja, hogy az angol hatóságok-
 nak minden áron helyre kell állítani a ren-
 det és egy intenzívebb zsidó bevándorlás ér-
 dékében tör lándzsát. Az angol sajtó egyide-
 jűleg közli, hogy az elmúlt évben tizenöt an-
 gol katonai pilóta pusztult el.

— ELJEGYZÉS. — *Markovits* Izrael
 (Targul-Lapusului) és *Rivel* I. Lea (Dicio-
 sanmartin) jegyesek. (Minden külön értesí-
 tés helyett.)

— A „STÜRMER“ ÉLESEN TAMAD-
 TA A CANTERBURY ÉRSEKET. (London)
 A nagy angol lapok felháborodással írnak a
 „Stürmer“ éles támadásáról, amelyet a can-
 terbury érsek ellen intézett. A Streicher lap-
 ja szokatlanul durva és sértő hangon irt a
 legfőbb angol egyházi méltóság ellen. A Stür-
 mer támadásai súlyos megütközést keltettek
 az angol közvéleményben.

— A LA VIORICA szépségápolási in-
 tétetben a legújabb módszerű kezelések;
 arc-, test-, izommasszázs, tartós szemöldök-
 szedés, a legújabb ránceltávolító pakolások.
*Oradea, Sas-palota, II. em., főbejárta. Lift-
 használat díjtalan.*

— ELJEGYZÉS. — *Seidenfeld* Mag-
 duska (Sátorlajuhely) és *Grossmann* Jenő
 (Satumare) jegyesek.

— Hirdetmény. Ezennel közhírré tesz-
 sük, hogy Mátyás orth. kóser étterem Clu-
 jon Cal. Reg. Ferdinand 49. sz. alatt felügve-
 letünk alatt áll és így kaszusz szempontból
 teljesen megbízható. A cluii aut. Orth. Izr.
 Hitközség rabbinátusa és kaszusz-bizottsága

— AZ AMERIKAI EGYHÁZAK TIL-
 TAKOZNAK A NEMZETI SZOCIALIZ-
 MUS ELLEN. (Newyork.) Huszonhárom pro-
 testáns egyházközség reprezentatív testületei,
 közös tiltakozó manifesztumot bocsájtottak ki
 a németországi antiszemitizmus ellen. Többek
 között hangsúlyozzák, hogy az egyház a civi-
 lízáció veszélyét látja a nácizmusban. A tiltako-
 zó manifesztumot többmillió hívővel írták alá.
 — A „Jung Israel“, az amerikai ortodox zsidó
 ifjusági szervezet tóratekereset ajándékozott
 Roosevelt elnöknek az emberi jogokért kifejtett
 fáradozásainak elismerésül. Roosevelt el-
 nök az ifjusági szervezetekhez intézett köszö-
 nőlevelében többek között a következőket írja:
 „Mélyen meghatott ez a gesztus és köszönettel
 veszem Izrael legnagyobb kincsének ezt a má-
 solatát“.

— A NEMZETI SZOCIALIZMUS
 SZADIZMUSA. (London). A nagy távirati
 irodák bécsi jelentése szerint ezer bécsi zsi-
 dót, akiket a novemberi razziaik során tar-
 toztattak le, most szabadlábra helyeztek.
 Eddig a dachau koncentrációs táborban
 szenvedtek. Legjellemzőbb a mai német ura-
 lomra, hogy csak azokat engedték ki, akik-
 nek volt már valamelyik országba beutazási
 vizumuk. Viszont, akik Palesztinára szóló
 beutazási certifikáttal rendelkeztek, azokat
 nem engedték ki. Tehát Hitler vezérkara
 nem csupán azt nézi, hogy menjenek ki az
 országból, hanem még azt is elő akarja írni,
 hogy Palesztinába ne menjenek. Ez a go-
 noszságnak és szadista rosszaságnak maxi-
 muma. Szó van arról is, hogy sok 17—19
 éves ifjú is van a táborokban, akiket szin-
 tén szabadlábra helyeznek, amennyiben be-
 vándorlási engedélyt kapnak valahova.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb
 találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
 București, str. Carol 32, I. emelet

— MÉRT VEGYÜNK ARTA BUTO-
 ROKAT? Mert kiváló minőségűek és mégis
 olcsók. „Arta“ Oradea, str. Cosbuc, Palace-
 szálloda mellett.

— ELJEGYZÉS. Weisz Fábán sácueni-i ma-
 lomtulajdonos leányát, Arankát eljegyezte Szabó
 Zoltán, a suboticei orth. főkantó fia Leopold, (Sa-
 tu-Mare). M. k. é. h.

— A LANCASHIREI ZSIDÓ LAKO-
 SÁG BEADVÁNYA MACDONALD GYAR-
 MATÜGYI MINISZTERHEZ. (London.)
 Malcolm MacDonald gyarmatügyi miniszter
 előtt megjelent egy küldöttség és átadott
 neki egy 26.000 aláírással ellátott bead-
 ványt, amelyet a lancashirei zsidó lakosság
 nyújtott be, amelyben azt kérik, hogy nyissák
 meg Palesztina kapuit annak a kötelező ígé-
 ret alapján, amellyel az angol nép elköte-
 lezte magát a zsidó népnek, másodsor: en-
 gedjenek a zsidóságnak a palesztinai önvé-
 delemben való nagyobb részvételt, harmad-
 sor: minden olyan ígyekezetet utasítson el
 a gyarmatügyi miniszter, amely odairányul,
 hogy a zsidóság Palesztinában egy állandó
 kisebbséget alkosson.

— A CIONISTA KIS AKTIONSKO-
 MITÉ AJANLÁSA. (Jeruzsálem.) Decem-
 ber 20-án összeült a jeruzsálemi cionista kis-
 intézőbizottság M. M. Ussiskin elnökletével
 és olyan döntést hozott, hogy ajánlani fog-
 ják a Jewish Agency executívájának, hogy
 a londoni kerekasztalkonferencián való rész-
 vételt újból vizsgálja felül és jó fontolja
 meg. A határozat kihangsúlyozza, hogy
 szükségesnek látszik a világ zsidóságát egy
 világkonferenciára összehívni Amerikába,
 hogy megvitassák a praktikus cionizmus fel-
 adatait és a zsidó menekült ügyek megoldási
 kérdését és azok problémáit.

Az ardeali zsidók találkozóhe-

BERKOVITSN

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavamma szen
 Elsőrangú erdélyi konyha

— PALESZTINA MÉRSÉKELT A
 VEZETŐINEK EMLÉKIRATA AZ A
 ÁLLAMOKHOZ. (Jeruzsálem.) Fakhri b
 Nashasibi, a mérsékelt arab párt vezető
 arab királyoknak és fejedelmeknek emlékeztet
 nyújtották át, amelyben kéri, küldjenek
 zalmán bizottságokat Palesztinába, hogy ab
 győződjenek arról, milyen borzalmas pus
 sokat okoztak az utóbbi három esztendő
 rorceseikményei. A két mérsékelt arab
 kijelentette, hogy kérésüket számos muz
 özvegy és árva nevében terjesztették elő
 terroristák merényletet kíséreltek meg
 Charles Tegart, palesztinai rezidens elle
 merénylők rálöttek Sir Tegart autójára.
 zidens megmenekült, de a mellette ülő ö
 szárnysegédet megölték a golyók.

— HÁZTELKEK ELADÓK a nagy
 radi új szénapiac mellett olcsó áron. Cn
 kiadóban.

— ELJEGYZÉS. Müller Lilike Oradea és
 kelstein Emil Szent-Imre, jegyesek. (M. k. é.

— ORTH. KÓSER KONYHAMAT
 sov, Str. Regele Carol (Kapu ucca) 38
 alá helyeztem át f. évi október 1-től ke
 dően. Korona kávéház mellett. Káhan
 taurant.

— ELJEGYZÉS. Weisz Irénke Carei és
 mann Jenő Oradea, jegyesek. (M. k. é. h.)

ZSIDÓ EGYETEMET AKARNAK
 TESITENI LENGYELORSZÁGBAN.
 só.) Zat-Mackievitz, ismert lengyel közir
 tünést keltő cikket közöl, amelyben azt
 solja, hogy létesítsenek külön zsidó egyet
 Lengyelországban. A zsidók — írja cikk
 — sajátos népi tulajdonságokkal rendelke
 Az antiszemitizmus a lengyel főiskolákon
 manens jelenség és egyetlen megoldás, ho
 zsidó diákokat külön kell választani a len
 diákoktól, egyszóval, külön egyetemet kel
 tesíteni a zsidók számára. Ez a külön egy
 ne csupán csak lengyel zsidókat vegyen
 hanem más országok zsidó fiataiságát is.
 egyetem kétféle diplomát adjon ki: az e
 amely lengyelországi működést biztosít (n
 rus k'auzus alapján) és a másik, amely t
 mányos rangfokozatot biztosít, minden s
 szerü korlátozás nélkül.

— Dr Perl Aleksandar ügyvéd új
 Beograd, Kralja Aleksandra 12. II. em
 (Külföldi megbízások, Kereskedelmi-
 és patentjog. Inkasszó egész Jugoszlávia
 rületén.)

Ezüst

menorák, gyertyatartó
 serlegek, evőeszközök,
 templomi kegyszerek bá
 mily művészi kivitelben lé
 olcsóbb árban.

Gyártása és eladása

„TACAMUL“
 ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No.

Doktor Szabó Irma tragédiája

Végzet ellen nincs orvosság...

Két nagybátyja is méregpoharat ivott Somborban, ahol sokan emlékeznek a mindig vidám Szabó Irmára, aki karácsony hajnalán vett bucsut a földi élettől. — Kihűlt tetemét a református egyház szertartása szerint áldották meg a kerepesi-uti temető halottasházában Pesten, íróasztalán pedig ott feküdt halálának oka: az új zsidótörvény tervezete...

— Paál Jób riportja. —

(Copyright by „Népünk”)

Fekete szegélyű gyászjelentés fekszik a szemem az asztalon.

A Özvegy Lengyel Istvánné, született vári Alice jelenti mélyszégyenű fájdalommal, hogy elhunyt leánya: Kristóf Endréné, született doktor Szabó Irma karácsony első éjszakáján hajnali négy órakor negyvenöt éves korában, boldog házasságának tizennegyedik évében rövid szenvedés után az Urban csöndes udvaron elhunyt...

... Áldás és béke poraira...

Mindig mosolygó arca előtttem van, mint a napfény.

Nincsen félesztendeje, hogy utoljára találkozunk.

Budán, egy divatos kiskorcsmában, elyőrül Móríc Zsigmond regényt irt és elyőrülnek virágos kertje annyi sok filmben, mint a szél. Szelid őz kéreget az asztalánál és az arnyas, lampionokkal díszes szalonon cigánybanda játszik. Élettől dühös, boldogsággal hangos, vidám kacagás.

É. kedves arcával itt borult a nyakunkba doktor Szabó Irma, aki mindent megkapott az élettől, amit egy doktorasszony álmaiban kívánhat magának. Keresett nőorvos volt, a szülővárosából Budapest egyik legszebb bérházát mondhatta magáénak, az ura: orvos, a főváros egyik legnagyobb bankjának vezetője, élete: kiegyensúlyozott és gondoktól mentes...

Azzal váltunk el: „Ti most gyakrabban jöttek haza a Bácskába, ha Isten segít, majd karácsonyra találkozunk... Karácsonyra le kell mennem... Megígértem a húgomnak...”

... Karácsonyra csak a gyászjelentése készült le...

De: közben már a kis hugát is eltemették.

A doktor Szabó Irma családjának emlékeztető óta tragédiák kövezik ki az utját...

Valaki azt mondta nekem Somborban: végzet ellen nincs orvosság.

A doktor Szabó Irma élettragédiája szólni tartozik, hogy valóban így is van...

Somborban majdnem mindenki emlékszik rá.

Az apjái volt a háború előtt a városi orvos. Az apját, aki erdélyi származású, még Schwartz Emilnek hívták. Az apja: — második férje után özvegy Lengyel Istvánné — vári Kepes Gyula leánya.

Doktor Szabó Irma nagypapja a legtragikusabb karriert futotta be a régi monarchiában. Mint vezértörzsorvos hunyt el és a földi temetőben pihen. Részt vett a régi monarchia legnagyobb északsarki expedíciójában és 1873 augusztusában a Ferenc József földre ő tüzte ki a Habsburgok lobogóját. A vaskoronarendet kapta, majd vári előkelő magyar nemességet, egész sereg városi díszosztályos díszpolgárai sorába, életre szóló díszlevelet kapott, hogy az örök hó és jég alatt a sarkvidékbe indult expedíciónak ő volt az egyetlen magyar tagja.

Három fia és egy leánya volt vári Kepes családnak, Alice — doktor Szabó Irma anyja — Somborba jött a férjével és itt kezdődött meg a család tragédiája.

Egyik nagybátyja: Kepes Géza tizenhét évesen, korán meghalt morfiomot... Miért? ma sem tudja senki... Másik nagybátyja: Kepes Andor gyógyszerész, a sógora somborban patikájában ugyancsak morfiomot vett be az élet ellen. Annakidején az egész világsajtó oldalakat irt erről az öngyilkosságról, mert Kepes Andor halálával mérhetetlen szolgálatot tett a tudománynak.

Attól a pillanattól kezdve, hogy a feloldott morfiomtablettákkal megmérgezte magát, pontosan feljegyezte a mérgezés minden tünetét. Szinte a halálig szövegezték ezek a jegyzetek. Az utolsó mondata feljegyzéseinek ez volt:... kezdem elveszíteni az eszmé... Tovább nem tudta már feljegyezni a tapasztalatait.

Harmadik anyai nagybátyja vári Kepes Tibor újságíró volt. Talán emlékeznek még néhányan a lapjára. „Ménkü” volt a címe. Alig van város, ahol ne jelent volna meg. Később detektív lett és nemrég még egyik legnagyobb magyar vidéki városban volt detektív-főnök.

Doktor Szabó Irma fiatalága Somborban zajlott le. Napsütésben, derűben. Tiszta gyermekszoba, kacagó pajtások, a boldogságot csak a familiáris tragédiák festették néha feketére. De ebből a gyerekek nem sokat értettek. Két nőtestvére volt Irmának, mind a kettő él. Egyik: Olga, Budapesten iparművész, a másik Erzsébet egy tekintélyes bezdáni gyógyszerész felesége. Hozzájuk szokott gyakran ellátogatni Irma is és ide készült karácsony ünnepére. Ebbe a házba is bekopogtatott a halál angyala ebben a szomorú évben. A család szemefénye, egy ragyogóan szép fiatal asszony asztmarohamot kapott és szívbénulásban meghalt... A tragédia megrázta az egész Bácskát...

Doktor Szabó Irma nem volt zsidó. Az apja már keresztény temetőben várja a feltámadást.

Az új zsidótörvény szerint azonban doktor Szabó Irma is zsidónak számít. Íróasztalán ott feküdt a zsidótörvény tervezete...

Akár csak a Liebermann professzor íróasztalán és a doktor Dombováry íróasztalán...

Meghalt a szeretet ünnepén... Akár csak a másik kettő...

***

A nagyapja, — a zsidó főtörzsorvos — magyar nemességet kapott és hónapokig bolyongott lakatlan hómezőkön, ahol husz kilométeres gleccserek vonulnak északra a Novaja Zemljától. A jeges medvének és a sarki fókának már csak a nyomát találni itt, az északi szélesség nyolcvanharmadik foka alatt. Vári Kepes Gyuláról félhasábot ír a lexikon és feljegyezi azt is, hogy bel- és külszázági előkelő tudományos társaságok választották őt tiszteletbeli tagjaikká...

Nagybátyja a noteszének kitépett lapjára ezt írta: ... Nem érzek semmit a halál szeléből... a kezeim most kezdenek zsibbadni... ez a zsibbadás olyan jól esik... nemsokára már nem lesz semmi...

Doktor Szabó Irma, a híres budapesti nőgyógyász, a főváros társadalmi életének körülrajongott és ünnepezt tagja, aki elsőnek jelent meg a szalonokban a legújabb párisi kreációkkal, akitt soha az életében egy pillanatra sem láttam szomorú arccal, pedig de sokszor találkoztunk egymással; a fejszékkel a kényelmes pompával berendezett bankigazgatói lakás heverőjén karácsony hajnalán, munkás életének negyvenötödik esztendejében is arra gondolt, mint a nagybátyja... nemsokára már nem lesz semmi...

A nagyapja, — a zsidó főtörzsorvos — magyar nemességet kapott és hónapokig bolyongott lakatlan hómezőkön, ahol husz kilométeres gleccserek vonulnak északra a Novaja Zemljától. A jeges medvének és a sarki fókának már csak a nyomát találni itt, az északi szélesség nyolcvanharmadik foka alatt. Vári Kepes Gyuláról félhasábot ír a lexikon és feljegyezi azt is, hogy bel- és külszázági előkelő tudományos társaságok választották őt tiszteletbeli tagjaikká...

Nagybátyja a noteszének kitépett lapjára ezt írta: ... Nem érzek semmit a halál szeléből... a kezeim most kezdenek zsibbadni... ez a zsibbadás olyan jól esik... nemsokára már nem lesz semmi...

Doktor Szabó Irma, a híres budapesti nőgyógyász, a főváros társadalmi életének körülrajongott és ünnepezt tagja, aki elsőnek jelent meg a szalonokban a legújabb párisi kreációkkal, akitt soha az életében egy pillanatra sem láttam szomorú arccal, pedig de sokszor találkoztunk egymással; a fejszékkel a kényelmes pompával berendezett bankigazgatói lakás heverőjén karácsony hajnalán, munkás életének negyvenötödik esztendejében is arra gondolt, mint a nagybátyja... nemsokára már nem lesz semmi...

Divat és gyógycipők

Belvárosi Cipőszalon-ban

Kohn István

(Dr. Balláné kalap-
szalon mellett)

Oradea, Parcul Traian 1.

Hányan vándoroltak be egy év alatt az USA-ba?

A kubai kormány 5000 dollárt kér minden emigránstól.

București. — A munkaügyi minisztérium az északamerikai Egyesült Államok kormányától kimutatást kapott azokról a bevándorlókról, akik 1937 júniustól — 1938 júniusig partraszálltak. Lengyelországból 2403 emigráns érkezett, közülük 1653 zsidó. Az egész világból 67.895 bevándorló érkezett az Egyesült Államokba, ezek közül 19.736 európai zsidó. Németországból 12.000, Csehszlovákiából 567, Magyarországból 416, Romániából összesen 176.

A kubai kormány újabb rendelkezése értelmében minden egyes személy után 5000 dollárt kell letétegyen a bevándorló, tehát egy négytagú családnak már 20.000 dollár kell, ami horribilis összeg. Ezenkívül követelnek még néhány száz dollárt, amikor leszáll a hajóról, mert ez kell, ha vissza akarják szállítani. Tökések, akik Kubába érkeznek, nem is szabad két évig semmivel sem foglalkozniuk sem kereskedelemmel, sem iparral, ami jövedelmez. (Így néz ki egy félig civilizált hely, ahol beengednek milliomosokat, hogy ott éljenek, munka nélkül. Tehát egy kifosztott német, vagy lengyel zsidó, ha többszörös milliomos, élhet Kubában. Így néz ki a zsidó emigráció. (A szerk. megjegyzése.)

Egészségét veszélyeztető Náthaláz-Grippa-járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a kellemesen illatosított

Senlaslo fertőtlenítő toalett-szappant, megóvja egészségét!

Egy dolgozó vallásos cionista vezető

portréja: **Mittelmann Jakab**

Most, amikor az erdélyi zsidóság s különösen a vallásos zsidóság mindinkább palesztinofil beállítottságu lesz, főleg a történelem és események miatt, kétszeresen fontos, hogy minél többen és minél aktívabban dolgozzanak a régi és szent cél érdekében. Ennek a nagy és halhatatlan eszmének szolgálatában áll *Mittelmann Jakab* is, már évtizedek óta és ha voltak évek, amikor „tartalékolta” magát az eljövendő időkre, akkor most, amikor „hív a haza”, ismét ott látjuk őt, a többi élharcossal együtt az első vonalon dolgozni, agitálni, harcolni Erec Jisraeleért.

A napokban hatalmas propagandát kezdtek a vallásos cionisták és Sigheten éppen az elmúlt héten volt nagy mizrachista meeting, amelyen megjelent Mittelmann Jakab is, mint a Mizrahi országos elnöke. Ez csak az első etapp, amelyet követni fognak a többi városok és községek, hogy mindenhol felrúzza közönyükből az elfásult vagy önző zsidóságot. Azokat, akiket hosszú éveken át félrevezettek, vagy önmaguk beszéltek be maguknak, hogy nem boros a jövő és Palesztina csak „álom”. Mittelmann Jakab azok közé az előrelátók közé tartozott, akik akkor voltak mizrachista-cionisták, amikor ez még „hálátlan” feladat volt. De mert rátermett vezére volt mindenkor a zsidóságnak és megálta helyét azokon a posztokon, ahova az emberek bizalma állította, kétségtelen, hogy a cioni mozgalom reneszansza az ő újabb aktivitását is jelenti, aki nagyszerű és megalapozott tudásával, szónoki készségével bizonyára sok és jelentős eredményt fog jelenteni nem csupán a mizrachizmusnak, hanem az egész erdélyi zsidóságnak. Ha voltak idők, amikor Mittelmann Jakab visszavonultabban élt, nem jelenti azt, mintha megtört volna életenergiája, hiszen aránylag fiatal ember, aki mögött szép közéleti múlt is áll. Rá szüksége van az erdélyi zsidóságnak és bizonyos, hogy még sokat és értékeset fog alkotni mindenütt, ahova a rátermettség és a köz bizalma állítja.

Abból az alkalomból, hogy a közéletben újra intenzíven bekapcsolódott és egymásután felkeresi majd a zsidó testvéreket, alkalomszerűnek tartjuk, hogy megrajzoljuk portréját, mint az ortodox zsidóság egyik zsidó vezetőjét.

***

A Marosmentén született 51 évvel ezelőtt egy kis községben, ahol kora ifjúságát töltötte. Atyja, aki a környék egyik legtekintélyesebb vallásos zsidója volt, természetesen fia gyermekeit a legvallásosabb szellemben nevelte. Korán küldte őket a Tan házaiba és Mittelmann Jakab számos kisebb jesiva látogatása után, a pozsonyi rabbiiskolában tartott hosszabb megállót. Ott képezte magát nem csupán zsidó tananyagban, hanem világiakban is, nyelveket tanult és a vallásos, de modern zsidó élet összeegyeztetésével, a művelt és szigorúan vallásos ortodox minta típusa lett. Megnősült, *Leitner József* petrozsényi rabbi leányát vette el és ott is telepedett le. Jöttek azonban a háborús idők, Petrozsény is közel jutott a harctérhez és amikor menekülni kellett, Nagyváradra költözött, ahol rögtön feltűnt képességeivel és rátermettségével. Kitűnő szónok, békeszerető férfi, akiről rögtön meglátszott, hogy nem sablonos, szürke, hétköznapi ember, hanem vezetésre hivatott. A hitközségi életben rögtön nagyobb szerepet játszott, de közben a „Mizrachiban” is országos tekintélyre tett szert, annak egyik vezére lett. 1929-ben a

nagyváradai hitközségben, — Románia legnagyobb ortodox hitközségében — elnököt választottak. Mittelmann Jakab lett a nagy hitközség elnöke, amely tisztséget több évig általános megalapozottságra töltötte be. Elnöksége alatt számos, maradandó épületet emelt a hitközség és fentartotta, sőt bizonyos mértékben kimélyítette a hitközségnek azt a tekintélyét, amelyre joggal reflektálhatott, erkölcsi és anyagi erejénél fogva is, a nagyváradai vallásos zsidóság. Évekig minden energiáját a köznek szentelte. Lebilincselő modorával, jóságával és megértő lelkével számos jóbarátot és hívet szerzett.

Volt idő, amikor nem volt népszerűbb ember az erdélyi zsidóság körében Mittelmann Jakabnál. Posszibilis a rabbikarban is, ahol szavára mindég hallgattak és felfigyeltek a Központi Ortodox Iroda keretein belül s ma is kikérik tanácsát.

Még sok és fontos feladat vár most is rá, mert a zsidóságnak minden derék és kiváló fiára szükség van, amikor annyit ostromolják kívül és belül is a zsidóság várát. Mi még azt várjuk és reméljük, hogy Mittelmann Jakabot ott fogjuk látni mindenütt, ahol a zsidóságról szó van, ahol a zsidóság érdekeit meg kell védeni, ahol a zsidó közösséget dolgozni és alkotni kell.

Amikor megrajzoltuk néhány nagy vonással Mittelmann Jakabnak, az erdélyi zsidóság egyik legkiválóbb fiának portréját, szolgálatot véltünk tenni ezzel annak a zsidó közösségnek, amely rövidesen gyakran fog találkozni az Eszme érdekében fáradhatatlan dolgozó mizrahi vezetővel.

Segítség!

Az erdélyi zsidóságnak is ki kell vennie részét abból a segélyakcióból, amely megindult a németországi menekültek érdekében. Sokan a szerencsétlen üldözött zsidók közül erre felé is eljutottak, hogy innen továbbmenjenek végleges letelepedési helyük felé. Ezek a boldogtalan, hazátlan emberek, akik ruha és élelem nélkül jutottak ide, sürgős támogatásra szorulnak. Élelmezni és felruházni kell őket. Gondoskodni kell továbbutazásuk lehetőségéről. Meg kell mozduljon a legközönyösebb zsidó szív és adni kell, adni sokat és azonnal.

Tekintettel a rendkívül fontos és nemes célra, felkérjük lapunk olvasóit, hogy juttassák el pénzbeli, vagy természetbeni adományukat minden város hitközségeihez, vagy lapunk kiadóhivatalához, Oradea, Str. Miron Pompiliu 8, Telefon 24—40), amely szívesen továbbítja azt a kellő helyre a legjobban rászorultaknak. (Ha nagyváradiak, úgy telefonon is beszélhetnek és elmege az adományokért a segélybizottság megbízottja.)

Folytatólagosan közöljük a felhívásunk nyomán szerkesztőségünkbe érkezett adományok jegyzékét. Springer Ignác Bita 200, Kara Jenő gyűjtése Nasfalu 660 lei. (Adományozták: Sachs Henrik 200, Kara Jenő 150, Feld Artur 100, Ungár Farkas 50, Goldberger M. 50, Schwartz János 20, Rosenberg Arnold 20, Rotschild Vilmos 70). Wilhelm Schidek Ditrau 600, Frenckel Irénke Arinis gyűjtése 800 lei. (Adományozták: Frenckel Adolf 200, Weinberger Edmond 100, Landau Leopold 100, Jeremiás Sándor Uilac 100, Jeremiás Ernő 50, Graus Jenő Arinis 50, Sajó Pista 50, Schwartz Sándor 50, Berkovits Kálmán 50, Friedmann Lajos 50). Mirena Manó Braşov 500. Eddigi gyűjtésünk 21.570. Összesen 24.130 lej. mann Lajos 50). Moreno Manó Braşov 400. Eddigi gyűjtésünk 21.570. Összesen 24.030 lej.

A puritán Göbbel

A „Paris Soir” kezdte és a többi lapok folytatták. Megírták, hogy Gustav a híres moziszínész felesége, Lida Baarowaloszobájában érdekes jelenetek játszódhatnak. Valaki betolakodott oda, aki ma nagy színt játszik a német birodalom életében. Egyszerű férfi feleségének hálószobájában meglepetés kalandot keresőt és kiverték fogát, sőt egyik szemét is és a véresszájú pogromsoffőrje mentette ki a támadók kezéből. A félig agyonvert embert az autóba vitték felesége és gyermekei mellé. A német sajtó imádott bálványát hiánycs öltözetben megvakultán vitték el egy szép asszony hálószobájából.

Mi valóban nem foglalkozunk gátlástalanul a relmi légyottok taglalásával. Semmi közünk hozzá. De ezuttal, amikor a német propagandaminiszternek, az egyik főbálványának a közönség előtt a nyilvánosság elé kerül a puritán sóhaját. Hát így néz ki a puritán hős, a színpadon és pyjamában, egy szép színésznő bálványában? Ó, aki eltöltötte a nők ruzsádját, aki csak azt ordította rádió kereszttől, hogy a zsidó erkölcsöt pusztítani, mert a német új államezme tért, hogy bárki is az élet posvánvába kerüljen. Az csak az átkos weimari időkben történt, hogy a zsidó szellem megmetyélt maga erkölcstelen felfogásával a német Tüzzel-vassal, gyilkokkal és gyűlölettel telt Göbbels dr. a zsidók ellen. Kikergette őket a világból, mert ez a faj az, amely teszi a maga zsidó ötszégével a világ erkölcsét. Legutóbb is hallottuk propagandabeszédében, amelyben hangosan és ellentmondást nem tűrően harsogta a nagy eredményt, a hiteles csodás alkotását: kikergették a színház és a világából, ki az irodalmi alkotások lehetőségéből és a sajtóból, mindenünne elkergették a minden rosszat propagáló fajzatot. Sorraadtak „ÖK”, a tiszták, a rendesek, az erkölcsök a házasság intézményének védői.

S mi derült ki Lida Baarowa hálószobájából? Az, hogy Göbbels dr., miután elmozdította a zsidók elleni beszédeit, beosont a zsidó, népszerű hálószobájába, mint az erkölcsös nemzet szocialista erkölcs — legfőbb színt. Most félig agyonverten fekszik és állítja a vesztési pozícióját is. Órója már kiderült az arca, mi már érzünk s tudunk régóta. Hogy bűnös, mas fertő az, amiben élnek és lassankint kerül majd mindenkiről, akik ott a „zsidó ötszög” perhorreszkálják, hogy ők azok, akik fertő legmélyén élnek és lezüllesztik a világot erkölcsi szintjén. Nekik nincs istenük és erkölcsi bázisuk. Ime „erkölcsi bizonyítványukat” ott hagyják fészükkel együtt Lida Baarowa budoárjában.

— AZ ARAB ZAVARGÁSOK MÉRLEGE. Hivatalos kimutatások szerint 1938-ban az arab terrorcselekmények ezer halottja és kétezer sebesültje volt. Halottak közül 332 zsidó, 59 angol és mint 500 békés arab, akiket arab terrorcselekmények gyilkoltak le. A sebesültek közül 638 zsidó, 178 angol és 1500 arab. Ezen kívül az arab csapatok tisztogatási, munkájának 1000 zsidó terrorista halottja és 3000 sebesültje volt. A palesztinai zsidó vagyont 250 ezer font, az arab vagyont kerek egymillió font kárda érte. Az arab terrorkampány közvevesztette életét és 1207-en sebesültek. A terror-kampány ellenére a zsidók 1938-ban 16 új kolóniát létesítettek, a Keren Kájer 38 ezer dunam földet szerzett. Az országban élő zsidó tőke 15 százalékkal halmozódott meg 1937-ben bevitt zsidó tőkét.

A csehszlovákiai zsidóság életéből

Prága. — A „Lidovi Noviny” közli Volosin ruszin miniszterelnök nyilatkozatát, a Kárpátia zsidósággal kapcsolatosan felmerülő problémákról. Dr. Kugel Chaim parlamenti képviselő egy deputáció élén megjelent Volosin miniszterelnöknél és bejelentette, hogy a zsidóság lojálisan együtt akar dolgozni a kárpátiai megváltozott viszonyok után függetlenné lett országrészben a köztársaság eszméiért. Volosin miniszterelnök kijelentette, hogy becsüli azt a vallásos zsidóságot, akik államhűek és minden egyes embernek egyforma jogai és kötelességei vannak Kárpátiaán, az alkotmány értelmében. A zsidó kulturális igényeket lehetőleg elégítik. Gazdasági téren szabadverseny állapítják ki, de az ukrán lakosság érdekeit is szem előtt tartja. Volosin miniszterelnök ama óhajának adott kifejezést, hogy nem tessék egy zsidó képviselést, amely Kárpátia zsidóságának minden igényét, kívánalmait tolmácsolja és kéri, hogy ez a képviselő semmiféle politikai akcióba ne kapcsolódjon be.

ZSIDÓ KIVÁNDORLÁSI SZAKÉRTŐKET NEVEZETT KI A CSEHSZLOVÁK KORMÁNY

A csehszlovák népjóléti miniszter Ma-Schmolka asszonyt és Berka igazgatót állami kivándorlási hivatal mellé zsidó szakértőkként kinevezte. A két szakértő helyettesül Jacob Edelsteint és dr. Chaim Hoffmann-t neveztek ki.

A népjóléti miniszterium a prágai Paztina hivatalt a Juendallija céljait szolgáló átrétegesítés kompetens intézményének nevezte el. Ez a hivatalos elismertetés különösen a szudétanémet területekről menekült gyermekek szempontjából bir nagy jelentőséggel, mert ilyenformán Csehszlovákiában tartózkodásuk kérdése jogilag tisztázott.

HLINKA-GARDISTÁK „ADÓT” VETETEK KI SZLOVÁKIAI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEKRE.

Több szlovákiai városban, így Rózsahaszén, Poprádon és Liptószentmiklóson forrásos adót követelnek a zsidó hitközségektől. Sidor miniszterelnök által vezetett Hlinka-őrda tagjai. A kivetett összeg a hitközségek állapítsa meg. A kivetett összeg a hitközségek állapítsa meg. A kivetett összeg a hitközségek állapítsa meg. A kivetett összeg a hitközségek állapítsa meg.

100 ZSIDÓ ORVOST ELBOCSÁTANAK A CSEHSZLOVÁK BETEGSEGÉLYZŐ HÁLÓZATBÓL?

Londonon keresztül érkezett prágai hírek szerint a csehszlovák betegsegélyző bizottság központi igazgatósága arra készül, hogy a betegsegélyző hálózatban foglalkoztatott 1500 zsidó orvost felmondás nélkül elbocsátja.

A zsidó tanerőknek a csehszlovákiai népjóléti közép-, kereskedelmi- és iparügyi minisztériumtól való elbocsátása során Prágában Brünnsben 26, Mährisch Ostrauban 13, Olomoucban 7, Budweisben 3 zsidó tanárt bocsátottak el állásukból.

NEM OSZLATTAK FEL A ZSIDÓ PÁRTOT

Prága. — Egyes lapok közölték, hogy a zsidó Pártot feloszlatták egész Csehszlovákiában. Legújabb közlések szerint Csehszlovákiában a pártot nem oszlatták fel, csak a szlovákiai részben, ahol az a terv, hogy az új remények megfelelően át kell alakulni a zsidó képviselőknek úgy Szlovákiában, mint Kárpátiaán.

A LAKÁSÁT TAKARITJA

Hát a szervezete érdekében mit tesz?

Nagyon sok betegséget elkerülhetnénk, ha rendszeresen „kisepernők” a salakokat és mérgező anyagokat, amelyek teletömik szerveinket és vérünket. Felhalmozódásuk okozza a legtöbb bőrbetegséget, beteges elhízást, reumát, emésztési és vizelet zavarokat és az időelőtti megöregedést. Hirneves professzorok bebizonyították, hogy az Urodonal a szervezet legjobb védelmezője, mert biztosítja a húgysav, urea, okszálsav, coleszterin, felesleges zsiradék és mindennemű salakos lerakódás tökéletes eltávolítását.

URODONAL

kiűzi a mérgező anyagokat a szervezetből

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY MEGBIZHATÓ MARKA

— JEHUDA FISCHER csehszlovákiai polgárt kérjük, hogy közölje címét a szerkesztőségnek, igen fontos, életbevágó jelentőségű ügyben. Ha esetleg valaki tud holtartózkodásáról, kérjük azt is, közölje velünk Jehuda Fischer címét.

— NAGYSZABÁSÚ TEVEKENYSÉGET FEJTETT KI A SAJTÓ- ÉS PROPAGANDAÜGYI ALMINISZTERIUM. A sajtó- és propagandaügyi alminiszterium kulturális tevékenységéről készült kimutatás szerint az alminiszterium 1938 augusztus 15 és december 15-ike között 118 faluban rendezett oktatójellegű mozielőadást és 92-ben tartottak ismeretterjesztő előadást. Az előadásoknak közel egymillió látogatója volt. Bemutatásra került 35 film, míg 245.000 fényképet és 322 ezer ismeretterjesztő füzetet osztottak ki az ország területén a lakosság között.

— A BRASOVI Zs. N. Sz. ifjusági tagozata díjmentes héber és angol kurzusokat tart. Beiratkozni: Ungárnál, Braşov, Piata Libertatii No. 23. vagy No. 10. alatt.

— A CLUJI GMILATH CHASZUDIM imaházban (str. Tamas 33) mely szegény zsidóknak kamatmentes kölcsönöket ad, e hó 8-án tartott tisztújító közgyűlésen a következő vezetők lettek megválasztva: Elnök: Schwartz Nathan, alelnök: Káhan József, gondnok: Ganz Sámuel, II-od gondnok: Dávidovics Mór, pénztárnok: Eger Hermann, ellenőr: Winkler Jakob, tanácsstagok: Klármán Iosif, Pollák Izidor, Herskovics Maximilian és Kahán Gedeon.

— A BRASSÓI izr. hitközség zsinagógájában nemrégiben nagy ünnepségek közepe helyezették el dr. Gergely József és neje, valamint Kántor Miksa és neje által adományozott új Széfer-Tórárt, amelyet a Chevra Kadisa szerelt föl Klé-Kódesch-el (3 és fél kgr. ezüst). Az ujonnan elhelyezett Tórárt Citrom Aladár és neje által adományozott díszes köntössel ruházták fel. Az ünnepséget fokozta, hogy ugyanakkor szerelték föl a frigszekrényt Deutsch Ármin szentegyleti elnök és neje, a Zsidó Nőegylet elnöknője által adományozott Porajches-sel. A hitközség bankett keretében ünnepelte a nemes ajándékozót.

— MEGALAKULT A HUEDINI (BANFFIHUNYADI) UJCIONISTA CSOPORT. Január 8-án, vasárnap többszáz főnyi közönség előtt megalakult a huedini ujcionista csoport, amely intenzív működésbe kezdett. A gyűlést a nagy imateremben tartották az esti ima után, amely gyűlésre megjelent a szervezet nevében Leitner Zoltán erdélyrészi elnök és Farkas Ferenc országos szervezőtitkár. A frigszekrény előtti szöszéken először Lichtenstein Hillel ismert régi lelkes ujcionista üdvözölte a megjelenteket és a vendégeket és közvetlen szavakkal kérte fel Leitner Zoltánt, hogy az ujcionista szervezet programját ismeresse. A jiddis és magyar nyelven tartott több mint egy órás előadásban ismertette a szónok a zsidóság helyzetét és a jövő feladatait a gáluti országokban és Palesztinában. Utána Farkas Ferenc ismertette az af al pi akciót és azokat a lehetőségeket, melyet a mai kivándorlási lehetőségek biztosítanak a zsidó tömegeknek. A gyűlésen megjelent az egész bánffyhunyadi zsidó társadalom, a legextrémebb chassid is, mert megértették az idők szavát. Lichtenstein Hillel befejező szavai után lelkesedéssel választották meg az ujcionista szervezet hunedini tisztikarát. Elnök Weisz Herman, titkár Rotschid Mór, Keren Telchai biztos Nasch Ferenc, pénztáros Diamantstein Nándor, ellenőr Ábrahám Lajos. Választmány: Havas Manó, Löb Ármin, Ehrenfeld Jenő, Weisz Jenő, Jakab Adolf, Lázár Mór, Weisz Herman, Grünfeld Vilmos, Katz József, Hirsch Mór, Stern Jakab, Rotschild Mór, Stein Mayer, Vogel Vigdor, Léb Nathan, Mendelsohn Mózes, Kornhammer Jakab, Rosenberg Efraim, Goldman Mózes, Lázár Béla, Spilberg Mór, Kornhauser Géza, Kohn Dávid, Ábrahám Lajos, Diamantstein Nándor, Marmorstein Izsák, Weberman Dávid, Grünbaum Farkas, Izsák Sándor, Róth Gyula, Fischer Jenő, Izsák Kálmán, idősb. Hirsch Mór. — A Betár vezetősége, mefaked: Izsák Sándor, mázkir: Nasch Ferenc, gízbar Rosenberg Sámuel és még 22 ifjusági tag.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű orf. kóser vendéglő és bodega!

Gelbshtein-nál, Bucureşti

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Hétéről-hétre

Budapest. — A szélsőjobboldali lapok foglalkoztak Pickler Zoltán zsidó vendéglősnek kezdeményezésével, aki mozgalmat indított a magyarországi zsidóknak Argentínába való kivándorlásának elősegítésére. Pickler és társai kérvényt adtak be a rendőrséghez, amelyben engedélyt kértek nagygyűlésük megtartására. A rendőrség azonban nem engedélyezte a gyűlés megtartását s felszólította Picklerékét, hogy vonják vissza a kérvényt, mert a zsidótörvény jogerőre emelkedése előtt korai foglalkozni a magyarországi zsidók kivándorlásával. A kérvényt ezek után vissza is vonták.

Izrael. — Transzjordánia miniszterelnöke kijelentette a Yeni Sabah lap munkatársának, hogy Londonba utazik, ahol részt fog venni a keresztal konferencián. Végül azzal fejezte be nyilatkozatát, hogy a világ valamennyi arabja erősen ellenkezni fogja zsidó állam létesítését Palesztinában.

Galafi. — A Tempo szerint Galajiban rendkívüli szenzációt keltett, hogy tíz előkelő társágheli zsidó család azzal a kéréssel fordult az illetékes hatóságokhoz, hogy kereszteljék meg őket. A szóbanforgó galaji zsidók az ortodox hitre akarnak áttérni. Állítólag a jövő héten fogják őket megkeresztelni a Brates vízében.

Páris. — Berlini becsülés szerint a novemberi pogromok során letartóztatott zsidóknak 70 százaléka, összesen 60 ezer ember, szabadult ki eddig koncentrációs táborkból és börtönökből. Az utóbbi hetekben szabadon bocsátott zsidók közül százával tértek vissza családjukhoz emberek, akik egészségesek voltak, amikor beszállították őket és most súlyos tüdőbajjal, vagy csonttöréssel, vagy pedig idegösszeomlással kerültek ki. — A Jour tudni véli, hogy kilátás van az Egyesült Államok és Olaszország együttműködésére a zsidókérdésben. Lehetséges, hogy Olaszország gyarmatot biztosít a kivándorló zsidók leteleptetésére. — A „Királyi futár” című lapban Páris grófja állást foglal a zsidókérdésben. A francia trónkövetelő nyilatkozatában annak a véleményének adott kifejezést, hogy Franciaországot nem fenyegeti zsidóveszedelem. A francia lélek, amely át van hatva a kereszténység, az ésszerűség és az emberségesség eszméjétől, távol kell, hogy tartsa magát a fajellenes harcot — írja Páris grófja. — A „Királyi futár” cikkét kommentálva Henry de Kerillis többek között azt írja, hogy a francia trónörökös visszatér Franciaország nagy hagyományaihoz és a katolicizmus pozícióihoz. Senkinek sem akarjuk azt a meglepetést okozni, hogy tökéletes egyetértésben vagyunk annak a dicső családnak képviselőivel, amelynek Franciaország dicsőséges multját nagyrészt köszönheti.

Berlin. — A német hivatalos lapban újabb végrehajtási utasítás jelent meg a zsidók kirekesztéséről szóló törvény kapcsán. A végrehajtási utasítás értelmében minden olyan üzemből, amelynek zsidó a tulajdonosa, árja üzemvezetőt kell beállítani. 1939 jan. 1-től kezdve zsidók nem lehetnek helyettes üzemvezetők sem. Az ezen rendeletről származó személyi, vagy gazdasági hátrányokért nem jár semmilyen kártérítés.

London. — A Daily Telegraph értesülése szerint Mussolini a római amerikai nagykövettel folytatott megbeszélés során ígéretet tett arra, hogy Olaszország aktív szerepet vállal a közép-európai kivándorlások ügyében. Hasonlóképpen ígéretet tett Mussolini arra is, hogy igyekszik latba vetni befolyását arra, hogy Németország is járuljon hozzá a zsidó kivándorlás elősegítéséhez és engedélyezze a zsidók vagyonának kivételét. — Jól értesült körökben tudnivaló, hogy e hó vége felé megnyílik Londonban a palesztinai kérdésben összehívott keresztal konferencia. A Jewish Agency már kijelölte képviselőit, az arabok még nem. Az értekezleten Malcolm MacDonald gyarmatügyi miniszter fog elnökölni. — A Zsidó Távirati iroda értesülése szerint angol társadalmi körök előkészületeket eszközöltek abban az irányban, hogy ötven zsidó gyermek számára, akik Zbaszynban születtek a többi, Németországból kiutasított lengyel zsidó menekültekkel, otthon teremtsenek Angliában. A szóbanforgó gyermekek külön bevándorlási engedélyt kapnak a belügyminisztériumtól és ennek alapján indulnak el Angliába.

— **BETILTOTTÁK AZ ÖSSZES MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ LAPOKAT.** (Budapest). Január 1-én betiltották csaknem az összes zsidó lapokat. Megszüntették a cionista szervezetnek több mint három évtizeden át volt hivatalos lapját, a „Zsidó Szemlé”-t, az „Országos Egyetértés”-t, és dr Kenéz Kurländer Ede lapját, a „Szombat”-ot, az ortodoxia lapját, a „Zsidó Ujság”-ot. Csak a „Mult és Jövő”-t, dr Patai Józsefnek hívós, 26 éve megjelenő folyóiratát hagyták meg. Egyelőre az a helyzet, hogy az ortodox, neolog és statusquo irodáknak fogják megengedni, hogy lapokat adjanak ki és valószínűleg ennek keretein belül fognak megjeleníteni a zsidó lapok.

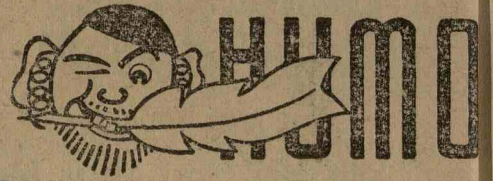
— **NÉGY OLASZ ADMIRALIST BOCSAJTANAK EL ZSIDÓSÁGUK MIATT AZ OLASZ HADITENGERÉSZETBŐL.** (Róma). A fascista párt országos megnyitó gyűlésén, amelyet a napokban tartottak meg, egyhangulag elfogadták az eddig hozott fajvédelmi törvényeket és táviratilag üdvözlétek Mussolinit, amiért ezeket a törvényeket megszavaztatta. Egyidejűleg az olasz flotta hivatalos lapja közölte négy magasrangú zsidó tengerésztisztnak nyugdíjazását, akik sokat és értékeset alkottak az olasz flotta felvirágoztatása körül. Lemondtak Ascoli Albo admirális, aki a Földközi tengeri flotta parancsnoka volt és aki különösen az abszszin háborúban tüntette ki magát. Palo Maroni admirális is lemondott, aki a flotta főinspektora volt. Elhagyta állását Berto Alieze tengerészeti vezérőrnagy is, akinek lemondása nagy feltűnést keltett Rómában és élénken kommentálják diplomáciai körökben is. Az a hír is elterjedt közben, hogy Ascoli Albo admirális öngyilkos lett volna. De ezt megcáfolták, az admirális jelenleg Rhodosz szigetén tartózkodik. Starace, a fascista párt főtitkára kijelentette a pártgyűlésen, hogy a fajvédelem alapvető tana lesz a fascizmusnak és attól nem fognak sohasem eltérni.

— **ÖTSZÁZEZER FONTOT KÖVETEL A NÉMET KORMÁNY ROTSCHILDERT.** (London). Az „Evening Standard” lap szerint Louis Rotschild báróért, aki Bécs mellett van a nemzeti szocialisták fogságában, a német kormány 500.000 font váltságdíjat követel (kb. 800 millió lejt), amelyet a családnak kellene fizetni. (Ugyátszik a német-zsidó „háború”-nak tuszai is vannak, akiket csak váltságdíjért akarnak szabadlábra helyezni: A szerk. megjegyzése.)

— **LENGYELORSZÁGBAN IS REVIZIÓ ALÁ VESZIK A ZSIDÓK ÁLLAMPOLGÁRSÁGÁT.** (Varsó). A Rador távirati iroda értesülése szerint a lengyel kormány törvényrendelettel akarja a lengyelországi zsidók helyzetét rendezni. Hír szerint a lengyel kormány azzal a tervvel foglalkozik, hogy a többi államok mintájára határain belül szintén elrendeli a zsidók számára az állampolgársági iratok felülvizsgálatát és azokat, kiknek jogát nem tartja rendbenlévőnek, ki fogja utasítani országba területéről. Szó van arról is, hogy a lengyel kormány megsemmisítené mindazokat az állampolgársági iratokat, amelyeket 1918 után, a lengyel állam életrekeltése után bocsátottak ki zsidóknak.

— **BAZELBEN BANKOT LÉTESITENÉK A ZSIDÓ KIVÁNDORLÁS FINANSZIROZÁSÁRA.** (London). Lapjelentések szerint Montague Norman és Schacht doktor legutóbbi tárgyalásai alkalmával tervbe vették, hogy a zsidók kivándorlásának finanszírozására Bazelben nemzetközi támogatással bankot létesítenek, amely ugyancsak a Bazelben székelő Nemzetközi Fizetések Bankjával működne együtt.

BUN DE IMPRIMAT.
„GRAFICA”, ORADEA

PEST HUMORA. — DIPLOMATA

A keserű napokban sem hagyja el a pesti kat humorok.

Igy két ember találkozik, kérdegyik-siktől: — Te minck készülsz, mi lesz? — Diplomata leszek Palesztinában. — Hogy-hogy diplomata? — Török követ (Papjancsi azt mondan, pocngyilkos: kötörö leszek).

A másik embertől kérdik, hogy mit fennálni?

— Agymunkás leszek. — Mi az, hogy agymunkás? — Agyj kölcsön öt pengőt... — Igy „agy” munkás.

ANGLIA MAI PALESZTINAI POLITIKÁJA

Haifában évek óta együtt koldul két ember: zsidó. A másik: arab. A legjobb egyben éltek és gyakran megírták, hogy mit tettek egymás között az alamizsnát. Demmi zavarta testvériségüket.

Egy napon elmegy előttük egy angol, és a járdára egy arany-pénzt.

— Osszátok el testvérisen egymás között arany-pénzt... — szól az angol és abban a pillanatban hirtelen lehajol, felkapja az aranyat, szedbebe süllyeszti és továbbmegy. A két ember izgalommal keresni kezdi a pénzt, amcsörgését hallották és azt hitték kölcsönös valamelyik eldugta és most beakarja csapni másikat. Ezért egymásnak esnek és kölcsönös ööse-vissza verik egymást.

... az angol pedig áll a távolban és két szerencsétlen emberen, ahogy azok es püfölik.

MILYEN ÉRZELMEID VANNAK HITLER NEMETORSZÁGAVAL SZEMBEN?

Egy németországi polgártól megkérdezték, hogy milyen érzelmekkel viseltetik a mai nemetországgal kapcsolatban? Az illető a következőket szölte:

— Ugy vagyok vele, mint a feleségemmel: kicsit szeretem, egy kicsit félek is tőle és — retném cserélni.

A SAJNALAT HANGJA

Göbbels beteg, Stericher is beteg. Kíváncsi, hogy gyógyuljon meg minél előbb és legyen egészséges — minden német zsidó.

Göbbels betegsége áitaiában nagy riadást keltett a német lakosság körében is. Félnék, meggyógyul.

MI VARHATÓ ANGLIATÓL?

Anglia nem akar beutazási engedélyt adni ezer hontalan zsidó gyermeknek Palesztinába. akadályozta egy gyermekotthon létesítését is.

Vajon van-e a zsidóság, hogy elfogja az egész nemzetnek — egy nemzeti otthon létesítését?

VAGÓHID

A német zsidók azt a palotát, ahol dr Schacht a birodalmi bank kormányzója székel, — Schacht háznak (vágóhidnak) nevezte el.

INDOKOLT BUSZKESÉG

Egy irodalmár együtt ül a feleségével a háznál és látják, amint ép a mellettük levő talnál egy zsidó tőkepénzes kiveszi zsebéből pénztárcáját, amely tömbe van ezresekkel.

— Lásd fiam, — mondja az irodalmár feleségének — manapság egyáltalán nem irigylésre méltó ilyen gazdag ember helyzete. A mai világban ki tudja holnap mi lesz vele és a vagyoni Mennyivel előnyösebb a mi helyzetünk. Ne nincsen semmink és nem kell félnünk semmitől.

— No és kinek köszönheted ezt — üt büntető a mellére az irodalmár. Egyedül nekem.

MINDENNEK A KÖD AZ OKA

A londoni nagy köd miatt most újra nem lehet tisztán látni, hogy Anglia a zsidókkal, vagy arabokkal tart-e?